

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2017. MÁRCIUS-ÁPRILIS | 73. ÉVF. 3-4. SZÁM | 600 Ft

ISKOLAI
ÜNNEPSÉGEK

ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM

OFI
OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

Ingyenes felkészítések

Az NKP intézményi adminisztrátorainak

Az Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet ingyenes felkészítéseket szervez intézményi adminisztrátoroknak az EFOP-3.2.2-VEKOP-15-2016-00001 A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés elnevezésű projekt keretében.

A Nemzeti Köznevelési Portál (NKP) intézményi adminisztrátoraként egy hiánypótló továbbképzési lehetőségre hívjuk fel a figyelmét.

Az NKP felületével intézménye szakmai munkáját színesebbé tudja tenni, ehhez nyújtanak segítséget a felkészítések. Annak érdekében, hogy az Ön munkáját segítsük, felkészítést szervezünk, amelyen részletesen megismerkedhet az NKP használatával, kérdéseket tehet fel szakértő munkatársainknak.

A helyszíni felkészítés időtartama hozzávetőleg 2 óra, melyet további 3 óra egyéni távmunka követ.

Várjuk jelentkezését!

A következő felkészítések időpontja,
illetve regisztráció az alábbi linken: goo.gl/4WXsYy

**A felkészítésen való részvétel ingyenes, feltétele
a regisztrált intézményi adminisztrátor státusz!**

A felkészítések helyszíne:
1143 Budapest, Szobránc utca 6–8.
411-es tárgyaló

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Az élet rangja

Szöveg: **Sipos Imre**, az EKE OFI főigazgatója, az EMMI a pedagógusképzés, pedagógus-továbbképzés, köznevelési ágazati-szakmai stratégiák fejlesztésével kapcsolatos koordinációs feladatokért felelős miniszteri biztosa

*„Az ünnep a különбözés.
Az ünnep a mély és varázsos rendhagyás.”*
(Márai Sándor)

Iskolaigazgatóként tizennégy alkalommal készültem izgatottan az iskolai évek leg-szebb ünnepére, a ballagásra. A ballagás előtti szerenádon mindig minden osztályt fogadtam a lakásomon, és az ünnepre készülve, általában ebben a hangulatban ezeken az éjszakákon írtam ballagási beszédeimet, tizennégyszer tizennégyfelét. Sokszor hívtam segítségül (mint ahogy most is) Márai Sándort, akitől beköszöntöm mottóját is kölcsönöztem. Máraitól azt is megtanultam, és megpróbáltam közvetíteni környezetemnek, hogy: „Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekben. S nem csak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejts el mindent, figyelj az ünnepre.”

Pedagógusi pályám gimnáziumban eltöltött huszonhárom évéből tizennégy évig igazgatói feladatokat láttam el, kollégáimmal együtt örültem a látható és a láthatatlan ünnepeknek is. A tankerületek létrejöttékor négy hónapig egy megyeközponti tankerület igazgatója voltam, majd egy újabb feladat talált meg a köznevelés szolgálatában. Az elmúlt négy évben köznevelésért felelős helyettes államtitkárként az ágazat szakmai irányítása volt a feladatom, így az országos ünnepek és sok köznevelési intézmény szakmai ünnepe közelében lehettem. Örömmel, szívesen tettem. Mivel feleségem pedagógus, szerencsére a tanév végi szerenádok megható légköre sem került el. Most az Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézetének főigazgatójaként, az Emberi Erőforrások Minisztériumának a pedagógusképzés, pedagógus-továbbképzés, köznevelési ágazati-szakmai stratégiák fejlesztésével kapcsolatos koordinációs feladatokért felelős miniszteri biztosaként köszöntöm az *Új Köznevelés* tisztelt Olvasóit, a kedves Kollégákat.

Az iskolai ünnepségek szervezése kihívásokkal teli, nemes feladat. Egyszerre megszólítani kisebbeket és nagyobbakat; egyaránt hatni érzelmekre és gondolatokra; figyelni a szereplők lelkiállapotára, a helyszín adottságaira, a hallgatóságra, az időkeretre és a szövegkönyvre. Míg az osztálytermi pedagógia harminc gyermek oktatásáról-neveléséről szól, addig az iskolai ünnepségek alkalmával közel ennyi gyermeket kell betanítani ahhoz, hogy több száz embert megszólítsunk. Mindezt lehetőleg úgy, hogy az ne letudandó formalitás legyen, hanem valódi élmény, üzenetátadás, hogy a megszólított is úgy érezze: gazdagodott az ünnepség által. Sok időt és energiát igénylő munka ez, melynek során a szervező sokszor a háttérben marad. Köszönet a pedagógusoknak, a nevelő-oktató munkát segítő kollégáknak, hogy hisznek a különбözésben; a mély és varázsos rendhagyásban, hogy figyelnek az ünnepre.

Sok látható és láthatatlan ünnepet kívánok a köznevelési intézmények közösségeinek.

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Sipos Imre: Az élet rangja

AKTUÁLIS

- 3 Arany János- emlékév

OKTATÁS-NEVELÉS

- 8 Óvodapedagógia: Vannak-e rossz gyerekek?
10 Olvasói levél: Könyvtárhasználati ellentmondások szakgimnáziumban
12 Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma, Pécs: Diákok egy parasztházban

A HÓNAP TÉMÁJA: ISKOLAI ÜNNEPSÉGEK

- 15 Bevezető
16 Ünneplés vagy pihenés? – Interjú prof. dr. Bagdy Emőke klinikai szakpszichológussal
18 Ünnepekkor másképp gondolkodunk – Riport Bácsi János iskolaigazgatóval
23 Papp Zsuzsanna: Iskola ünneplőben
34 Achs Károly: Néhány szempont iskolai megemlékezések készítéséhez
36 Aczél Petra: Csak itt, csak most
37 Balázs Géza: Az ünnepi beszéd

A MI VILÁGUNK

- 38 Digitális: Prezentációk Prezivel
43 Szabadidő
44 Évfordulók
46 Kaleidoszkóp
50 Iránytű
51 Pályázatok
52 Programajánló

12

16

18

IMPRESSZUM

Főszerkesztő: Balatoni Kinga Cecília • **Szerkesztőbizottsági tagok:** Aczél Petra elnök, Balatoni Monika, Gloviczki Zoltán, Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán • **Tanácsadó testület:** Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs • **Szerkesztő:** Indri Dániel
Layout-tervek: Salt Communications Kft. • **Tördelés:** Pattanyus Gergely • **Olvasószerkesztő:** Földes Zsuzsanna

Megrendelés/hirdetés: kiado@ofi.hu • **Előfizetés** a folyoiratok.ofi.hu/folyoirat-elofizetes/uj-koznevel-es-elfizetes címen. Az Új Köznevelés lapszámait minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja. További példányszámok, illetve egyéb megrendelés esetén egy lapszám ára 600 Ft.

Szerkesztőség: Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet Tartalomfejlesztési és Tankönyvkiadási Igazgatóság
Pedagógiai Kiadványszerkesztő Központ, felelős igazgató: Kamp Alfréd • **Cím:** 1143 Budapest, Szobránc utca 6–8. • **Telefon:** (06-1) 235-7276
E-mail: koznevel@ofi.hu • **Honlap:** folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevel • **Felelős kiadó:** Dr. Liptai Kálmán, az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Nyomda: Alföldi Nyomda Zrt. (4027 Debrecen, Böszörményi út 6.) • **Cimoldal fotó:** muzsy / Shutterstock.com • **Fotók:** Shutterstock.com
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

Terjedelem: 3,25 ív • **Készült:** 5000 példányban • **ISSN 2064-0625**

Arany János-emlékév

Programok országszerte

Összeállította: **Földes Zsuzsanna, Purgel Zsuzsa**

Az emlékévről általában

Az Országgyűlés és a Magyar Tudományos Akadémia a 2017-es évet – neves költőnk születésének 200. évfordulója alkalmából – Arany János-emlékévvé nyilvánította. A **2017. március 2-től 2018. március 2-ig** tartó eseménysorozat Nagyszalontán, a költő szülőhelyén vette kezdetét, az Akadémia kihelyezett ülésével egybekötött ünnepélyes megnyitón köszöntőt mondott *Ader János* köztársasági elnök, illetve *Török Ádám*, az MTA főtitkára.

A programok kiemelt helyszínei a költő életében fontos szerepet játszó városok (Nagyszalonta, Nagykőrös, Budapest és Debrecen), a rendezvények lebonyolításában számos intézmény részt vesz. Emléktúra, kiállítás, koncert, tudományos konferencia, szavalóverseny – színes programkínálattal várják az érdeklődőket, gyermekeket és felnőtteket egyaránt. Az események egy része még szervezés alatt áll, így pontos részleteikről csak később informálódhatunk.

Célkitűzések

Próhle Gergely, a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) főigazgatója és az Arany-emlékév védnöki testületének titkára úgy nyilatkozott, hogy a négymilliárd forintos keretből gazdálkodó emlékév fő céljai között szerepel a tudományos munka, a sokszínű kulturális programkínálat és az intézményi fejlesztés is, utóbbi részeként szeretnék megújítani a nagyszalontai Csonkatoronyban található Arany-kiállítást is.

A főigazgató szerint az emlékév jó alkalom arra, hogy segítsen tisztázni, miként lehet a bölcsészettudományt a 21. század elvárásainak megfelelően fejleszteni. Kiemelte a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) kezdeményezését, amely Arany János összes létező költeményét szeretné digitálisan rögzíteni a legkiválóbb előadók tolmácsolásában.

A filológiai kutatások és az irodalomtörténet mellett szeretnének nyitni a kortárs irodalom felé is, eddig a Supka Géza Alapítvány és a Margó Fesztivál állt elő jelentős tervekkel ezen a téren – emelte ki.

A mai közélet számára Arany János szellemi örökségéből a legfontosabb az önreflexió képessége, az erkölcsi integritás, az intenzív és tevékeny hazaszeretet, a közügyekért való odaadás és kötelességtudat – hangsúlyozta Prőhle Gergely, aki szerint „népmozgalomszerűen” országszerte számtalan kezdeményezés indult az Arany-bicentenárium megünneplésére.

A kormány határozatban döntött az Arany János-emlékévet lebonyolító bizottság felállításáról Áder János köztársasági elnök vezetésével. A testület tagja még Lovász László, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnöke és Fekete György, az MMA elnöke. Az emlékbizottság feladata egyrészt a tudományos rendezvények megszervezése, másrészt a különböző megemlékezések figyelemmel kísérése és információinak közvetítése.

Csorba Csilla, az emlékévké múzeumi kurátora elmondta: Arany János hagyatéka az MTA gyűjteménye mellett Nagyszalontán található, ezért nagy eredmény lenne, ha sikerülne megújítani az ottani emlékhelyet és kiállítást, amelynek anyaga restaurálásra szorul és digitalizálásra vár.

Új kiállítást terveznek a geszti Tisza-kastély parkjában álló kerti házban is, ahol Arany János a világi fegyverletétel utáni bújdosása idején élt. Szerepel az emlékévké kezdeményezései között a PIM Arany 200-busz elnevezésű, kistelepüléseket és fesztiválokat is felkereső mozgókéiállítás, amely múzeumpedagógiai foglalkozásokat és interaktív tárlatot kínál az érdeklődőknek – fűzte hozzá.

Az emlékévké keretében Arany János 30 művéről fognak új fordításokat készíttetni és megjelentetni németül, franciául, lengyelül és szlovákul – mondta el Csorba Csilla. (Forrás: MTI)

Rendezvények

Nagyszalonta

A költő szülővárosa az emlékévké külön honlapot (arany200.eu) szentelt, amelyen az emlékévké kapcsolatos, tervezett és már lezajlott programokról található további információ.

Arany-út

Az Arany-út játékos barangolásra hív, amelynek során a költő életében jelentős szerepet játszott helyszíneket kell végiglátogatni 2017. március 2. és 2018. március 2. között – tetszőleges sorrendben. A résztvevők az egyes állomásokon pecsétet kapnak játékfűzetükbe, amely minden helyszínen beszerezhető. A kitöltött, bélyegzőkkel ellátott szelvényeket az utolsó helyszínen kell otthagyni. A feladatot sikerrel teljesítők részt vesznek a 2018. április 11-i sorsoláson, ahol értékes könyvnyereményekre tehetnek szert.

Helyszínek:

- Nagyszalonta: Arany-porta; Arany János Emlékmúzeum
- Debrecen: Református Kollégium; Déri Múzeum; Méliusz Juhász Péter Könyvtár
- Nagykőrös: Arany János Kulturális Központ
- Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum; Fiumei Úti Sírkert

Arany-porta

Arany János eredeti szülőháza sajnos nem maradt fenn az utókornak, sőt a helyére épített ház sem áll már. Viszont a helyi önkormányzat a megmaradt portára egy tájjellegű épületet építtetett. Az udvarban található kút már Arany idejében is ott volt, s bár természetesen azóta felújították, vízből még a költő is ivott.

Az Arany-porta egész évben mindenki számára lehetőséget nyújt, hogy felolvasásokat, rendhagyó irodalomórákat szervezzon ebben az egyedi környezetben, Arany János szülőhelyén. Előjegyzés az alábbi telefonszámon lehetséges: +40/748-861-525.

A Csonkatorony és udvara

Arany János Emlékmúzeum

Az Arany János Emlékmúzeum a nagyszalontaiak által csak „Csonkatornyoknak” nevezett műemlék épületben található, amely 1899 augusztusa óta ad helyet a muzeális kiállításnak. A múzeum ma a nagyszalontai önkormányzat kezelésében áll, a kiállítás fejlesztését a Petőfi Irodalmi Múzeum szeretné támogatni az Arany-évre kapott pályázati összegből.

Az Arany-kiállítás részlete a Csonkatoronyban Nagyszalontán (fotó: Tóth Zsuzsanna)

Szent Iván-éji fesztivál

A június 23–25. között megrendezendő fesztivál programját az Arany-év jegyében állították össze, a középpontban Toldi Miklós alakjával. A Csonkatorony udvarán lévő Szabadtéri Színpadon Arany János műveinek színpadi változata kel életre.

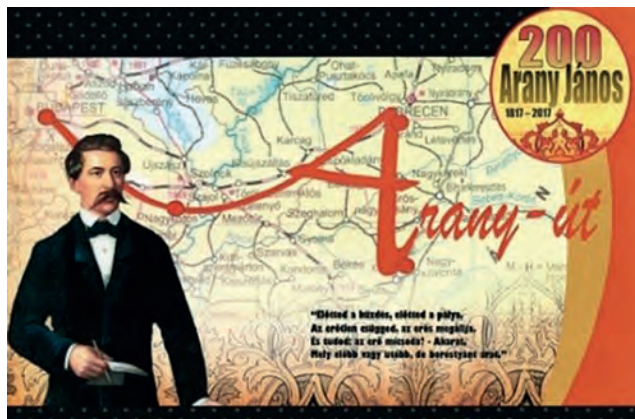

Debrecen

Méliusz Juhász Péter Könyvtár

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye térképes ismertetőfüzetet állított össze az Arany Jánoshoz köthető debreceni emlékhelyekről. Arany 1833 novemberétől 1834 márciusáig a Debreceni Református Kollégium diákja volt, majd egy évnyi kisújszállási segédtanítóskodás után tért vissza Debrecenbe. Tanárai fel is figyeltek kiemelkedő teljesítményére, ám ekkoriban érdeklődése már a művészetek felé fordult, ezért 1836-ban a végbizonyítvány megszerzése nélkül elhagyta a Kollégiumot.

A könyvtár lehetőséget kínál továbbá az érdeklődőknek egy irodalmi sétára, melynek során – előzetes időpont-egyeztetés után – a Helyismereti Gyűjtemény egy munkatársa végigkalauzolja őket a város Arany Jánoshoz kötődő nevezetes helyszínein.

További információ: goo.gl/FJ6Cm8

Benedek Elek Könyvtár

Kétszáz éve született Arany János – kiállítás
2017. január 20. – december 1.

A kiállítás a Méliusz Juhász Péter Könyvtár fiókkönyvtára szervezésében tekinthető meg az idei év folyamán.

Nagykőrös

Arany János Kulturális Központ

Arany 200 – Arany, a nagykőrösi pedagógus – kiállítás

A szabadságharc bukása után kilenc évig, 1851–1860 között Arany János a nagykőrösi református gimnázium tanára volt. A 2018. március 2-ig megtekinthető, interaktív kiállítás bepillantást ad a korszak oktatási, várostörténeti vonatkozású emlékeibe, Arany és a nagykőrösiek mindennapjaiba. A tárlaton több darab is látható Arany János személyes használati tárgyaiból, kézírataiból.

További programok és információ: korosikultura.hu/arany200-174.html

Budapest

Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM)

Önarckép álarcokban – kiállítás
2017. május 5. – 2018. november 30.

A 2017 májusában megnyíló formabontó kiállítás célja, hogy „megidézzék a magyar irodalom egyik legnagyobb klasszikusáról a köztudatban élő képet, és a költő kevésbé ismert arcaival is megismertesse az érdeklődőket”. A hagyományos mellett a digitális technológiákat is alkalmazó tárlat azt igyekszik feltérképezni, hogy a költő miként reagált a modernitás kihívásaira, a korabeli közéleti eseményekre, és hogyan vett részt szövegeivel az irodalmi élet alakulásában. A tárlaton számos képet, használati tárgyat, illetve a kor emblematikus műtárgyait is meg lehet majd tekinteni.

További információ: pim.hu/hu/kiallitasok/elozetes/pim

Magyar Tudományos Akadémia (MTA)

Kapcsos könyv, Akadémiai album, Toldi – képes összeállítás az MTA honlapján

Arany Jánosnak nem csupán munkahelye, hanem több évig otthona is volt a Magyar Tudományos Akadémia Székháza. A honlapon található képes összeállítás az egykori főtitkári lakás fennmaradt tárgyi emlékeit, valamint a költőnek az MTA Könyvtár és Információs Központ Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében őrzött néhány kéziratát, illetve az akadémiai tevékenységét felidéző dokumentumokat mutatja be.

További információ: <https://goo.gl/jT7kGU>

Országos Széchényi Könyvtár (OSZK)

**„Más csak levelenként kapja a borostyánt...” –
Kincsek, kultusz, hatástörténet – kiállítás
2017. április 28. – november 25.**

Az OSZK 2017. április végén nyitja meg interaktív Arany János-kiállítását, ahol könyvbemutatók, pódiumbeszélgetések, tárlatvezetések, rendhagyó magyarórák várják a látogatókat. A kiállítás a könyvtár kéziratának ritkaságaira épül, de célja Arany és kortársai viszonyának, az Arany-recepciónak, valamint a költőt övező kultusznak a bemutatása is.

Kortárs kéziratok és videointerjúk

Az OSZK az évforduló kapcsán 200 határon inneni és túli kortárs magyar költő Arany János emlékének szentelt kéziratát gyűjti össze, emellett több kortárs költővel videointerjúkat is rögzít Arany költészeti és fordítói hatásáról. E munkák és interjúk egy része megtekinthető lesz a fenti kiállításon.

**„Te aranyok Aranya!” –
Arany János-szavalóverseny
2017. október 14. és november 17. között**

Az OSZK a Magyartanárok Egyesületével és a Magyar Olvasástársasággal közösen szavalóversenyt hirdet hazai és határon túli felső tagozatos és középiskolás diákok számára. Az iskolai versenyeket követő területi döntőket az ország hét különböző pontján rendezik 2017. október 14. és november 17. között, az országos döntőre pedig november 25-én az Arany János Családi Napok tematikus rendezvény keretében kerül sor.

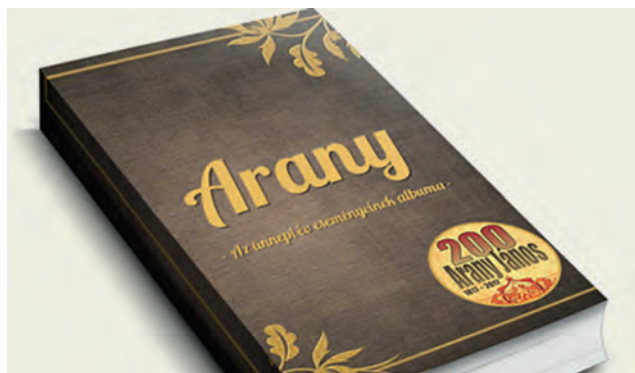
További információ: www.oszk.hu/arany-janos-szavaloverseny

Az Országos Széchényi Könyvtár rendezvényeiről további információ: www.oszk.hu/arany-janos-emleke

Könyvajánló

Arany Szalontája – Szalonta Aranya

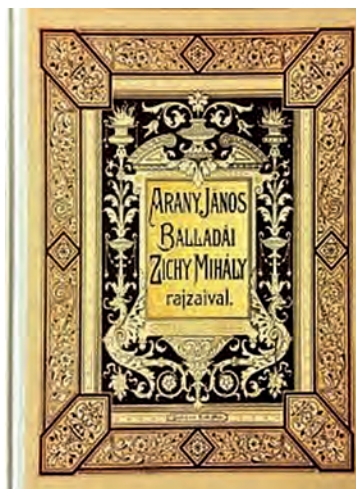
Az Arany-év nyitónapjának egyik kiemelkedő eseménye volt a könyv bemutatása, melyet a Méry Ratio Kiadó adott ki. Megvalósításában Dánielisz Endre nagyszalontai helytörténész, Faggyas Sándor újságíró és Patócs Júlia, a nagyszalontai Arany János Művelődési Egyesület elnöke vett részt. Faggyas Sándor a szerzők nevében kiemelte: A kötet vállalása, hogy bemutassa, mit jelentett Arany Jánosnak Nagyszalonta, s mit jelent Arany János a mai Nagyszalontának.

Bővebb információ: arany200.eu/konyvbemutato-album-keszult-aranyrol

Arany János balladái Zichy Mihály rajzaival

Különleges kiadvánnyal tiszteleg Arany emléke előtt a könyves szakma: a Kossuth Kiadó, az MTA Könyvtár és Információs Központ, valamint az Országos Széchényi Könyvtár gondozásában látott napvilágot az Arany János-balladák Zichy Mihály által illusztrált, legendás, 1895–1898 között megjelent összeállításának hasonló kiadása. A könyv Arany János azon 24 balladáját tartalmazza, amelyeket Zichy Mihály érdemesnek talált az illusztrálásra. Az eredetileg négykötetes kiadvány ezúttal egy kötetbe fűzve jelent meg Hitseker Mária szerkesztésében.

További információ: www.oszk.hu/kiadvany/arany-janos-balladai-zichy-mihaly-rajzaival

Szöveg:
Sződy Judit

Nem engedelmeskedik, felesel, nem hagy békén, önveszélyes, közveszélyes, visszabeszél, hazudik. Rossz. Rossz? Ahogy vesszük!

Vannak-e rossz gyerekek?

Ki kit lát „rossz gyerekeknek”? Ez nagyon egyéni. Aki szereti a csendet, nyugalmat, magányt, azt már egyetlen, folyamatosan kérdezősködő négyéves is ki tudja hozni a sodrából. Aki retteg attól, hogy meginog a tekintélye, az azt a gyereket is tiszteletlennek tartja, aki belefeledkezve a játékba, nem köszön neki előre. Aki akkor érzi magát biztonságban, ha a gyerek minden lépését kontrollálja, annak a gyerek önálló akciói, sőt, önálló gondolatai is szinte elviselhetetlen kihágásnak tűnnek. Aki viszont teljesen elutasítja a gyerek feletti kontrollt, az azt sem ítéli rosszakodásnak, ha már a fején táncolnak.

Túlzott elvárások

Ugyanaz a viselkedés egészen mást jelent három-négy éves korban, mint később. A pici gyereknek természetes, ha kitalált történeteket, eseményeket mesél, vagyis „nem mond igazat”. A kiscsoportos nem tud különbséget tenni a vágyai, a fantáziája alkotta világ és a valóság között. Az sem elvárható tőle, hogy képes legyen nyugodtan kivárni, míg rá kerül a sor, békésen viselni, hogy az anyukája csak alvás után tud érte jönni, vagy ülni a fenekén, amíg a többiek veszik a cipőjüket, mielőtt kiszaladhatnak az udvarra. Ha a füllentést vagy a késleltetés képtelenségét nagycsoportosnál tapasztaljuk, ott valószínű, hogy gond van, érdemes a szülőkkel közös megoldási stratégiát kialakítani, akár az óvodapszichológus bevonásával.

A példa ragadós

A gyerek sokkal többet tanul abból, amit a szüleitől lát, mint amit mi tudatos nevelésnek tartunk: a jutalmazásból, dicséretből, büntetésből, hegyi beszédből. Ha a család felnőtt tagjai között elfogadott és általános az agresszió, a manipuláció, a képmutatás, a követelőzés, a hiszti (igen, a hiszti, felnőtteknél!) vagy bármilyen viselkedés, amit nem szeretnének viszonlátni a gyerekükkel, akkor bajban lesznek. Ha a gyerek nap mint nap ezekkel a viselkedésformákkal találkozik, még csak lehetősége sincs arra, hogy más megküzdési stratégiákat sajátítson el. Szerencsés esetben a nagyszülő, egy baráti család vagy egy szeretett pedagógus lehet erős minta még a kisgyerek számára is. A legjobb ezt a lehetőséget szem előtt tartani, és felkínálni a pozitív megoldásokat. Elsősorban példaképként, de játékos formában, mesével, beszélgetéssel is.

Követheetlen követelmények

Talán az a gyerek van a legnagyobb bajban, akinek fogalma sincs, mihez tartsa magát. Ha a felnőtt, akitől függ, akiről mintát kellene vennie, akinek kereteket kellene szabnia, az egyik nap engedelmes, a másik nap szigorú, néha büntet olyasmért, ami máskor nem számít, aki egyik nap nyolckor ágyba parancsolja, másik nap maga mellé ülteti tévézni. Ha nincs mihez igazodnunk, akkor folyamatosan szorongunk, nehogy elrontunk valamit. De az is lehet, hogy ellenkezőleg: minden mindegy alapon azt csináljuk, ami éppen az eszünkbe jut, hiszen úgysem rajtunk múlik, mi fog történni velünk. Ebben a helyzetben is nagy segítség lehet a gyerek számára egy olyan felnőtt, aki kiszámítható, következetes, de megértő.

Ki a felelős?

Vannak olyan készségek, amelyek érssel, fejlődéssel automatikusan kialakulnak, elég csak mintát és lehetőséget adni a gyermeknek. Ilyen a járás, a beszéd, a szobatisztaság. Ha nem tanítjuk a kicsit, akkor is megtanul járni, beszélni, és elhagyja a pelust. Ám vannak olyan viselkedésmódok, amelyeket újra és újra meg kell erősíteni, hogy a gyermek be tudjon illeszkedni először a családba, majd a tágabb környezetébe. Korlátokat kell állítani, hogy a gyermek megtanulja, hogy bizonyos dolgokat nem kaphat meg azonnal, hogy nem birtokolhat mindent, hogy van, amitől tartani kell. Ami a szülőknek általában könnyen megy, az az egyértelműen veszélyes dolgok tiltása. Soha senki nem panaszkodott még nemem, hogy képtelen elérni a gyereknél, hogy ne ugorjon ki az ablakon, hogy ne szaladjon át az úttesten, hogy ne egye meg a mosóport – pedig annyiszor próbálta. Ezeket az eseteket, ha kell, nyers erővel is, de megakadályozza. Ám vannak a nem veszélyes, de idegesítő dolgok. A gyermek a falra firkál zsírkrétával, széttépi a könyveket, odacsap a szüleinek, és így tovább. Itt valahogy sok szülőből eltűnik a határozottság, a következetesség és az erő, és valójában a gyerektől várják el, hogy egy-egy, a háttérből jövő dorgálás hatására belássa, hogy illet aztán nem szabad csinálni. Valójában nem a szülő gyengeségéről van szó, hanem arról, hogy nem fejlődött a gyermek életkorának megfelelően. Úgy viszonyul a hároméveshez, mint egy csecsemőhöz, nem állít fel korlátokat, csak megvédi a veszélyektől. Nem ismeri fel, hogy az a viselkedés, ami kíváncsatos csecsemőkorban – a kisbaba minden szükségletét a lehető legrövidebb időn belül kielégíteni – már nem felel meg a két-hároméves gyermek esetében. Valójában a gyerektől várja el a fejlődést, azt, hogy magától szocializálódjon. Sok szülőben tudatosítani kell, hogy joga van korlátokat állítani, sőt, ezzel a gyerekeknek tesz szívességet, hiszen leveszi a válláról olyan döntések terhet, amikre még nem érett.

Aki szívességből rosszalkodik

Vannak olyan családi rendszerek, amelyekben éppen az hoz létre egyensúlyt, ha a gyerekekkel valami gond van, ha valami feltűnő viselkedészavart produkál. Ha a családban már elveszett az intimitás, és az egyetlen téma, ami összetartja a családtagokat, a gyermek problémája, ha lehet arról beszélni, hogy már megint rossz volt, és mit mondott az óvó néni, a pszichológus, a nevelési tanácsadó. Az is előfordulhat, hogy a család férfi tagjainál alapkövetelmény, hogy „belevaló fickók” legyenek egytől egyig, és a konfliktusokra az a reakció, hogy „ne hagyd magad!”, „mutasd meg neki!”, „ad vissza!”. Ezekben az esetekben a család nyíltan vagy rejtve megerősíti a deviáns viselkedést, amit a gyermek családon kívül is folytat.

Speciális gyerekek

A sajátos nevelési igényű vagy gyakran betegeskedő, emiatt nehezen beilleszkedő gyerekeknél nem ritka a „rosszalkodás”, bizonyos esetekben a hendikep kompenzálásáról van szó. A népszerűségért vívott csatában a „rossz gyermek” vagy a „csoport bohóca” cím elnyerésére van csak lehetősége a részképesség-zavaros, érzékszervi vagy mozgásszervi zavarral küzdő gyerekeknek. Az autisztikus óvodást rengeteg amúgy „normális” dolog zavarhatja, ami miatt dührohamot kaphat. A cukorbeteg kisgyerek hangulatát befolyásolhatja a vércukor-ingadozás, a Tourette-szindrómást meg csúfolhatják a társai a ticje miatt, ami könnyen felhergelheti. A speciális gyerekek speciális bánásmódot igényelnek otthon is, és az intézményekben is.

Hogyan segítsünk a gyerekeknek az óvodában?

- Próbáljuk felderíteni a „rosszalkodás” okát!
- Adjunk neki olyan feladatot, amit nem ráz ki a kisujjából, de nem is túl nehéz! Ha megoldotta, dicsérjük meg!
- Igyekezzünk többet beszélgetni vele!
- Szabjunk határozott kereteket!
- Ha túlnő rajtunk a probléma, kérjük az óvodapszichológus tanácsát!

Hogyan segítsünk a szülőknek?

- Vessük le előítéleteinket, éreztessük, hogy bízhat bennünk!
- Ajánljuk fel az együttműködésünket!
- Kezeljük partnerként, jelezzük, hogy a probléma megoldása csapatmunka!
- Ha nyitott, javasoljuk családterapeuta vagy pszichológus bevonását!

Olvasnivalók, néznivaló

- Ranschburg Jenő: *Félelem, harag, agresszió*. Budapest: Saxum, 2012.
- Ranschburg Jenő: *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010.
- F. Várkonyi Zsuzsa: *Már 100× megmondtam*. Budapest: Mérték, 2010.

Könyvtárhasználati ellentmondások szakgimnáziumban

Szöveg: **Storcz Tamásné**

Iskolakönyvtárosként dolgozom az egyik pécsi szakgimnáziumban. A munkakörömet érintő jogszabályok közül az aktuális szakgimnáziumi kerettanterv [51/2012 (XII. 21.) EMMI rendelet 14. melléklet] könyvtárhasználatra vonatkozó cikkelyeit fogom többéves iskolakönyvtárosi tapasztalatra alapozva elemezni. Az előírtak és a valóság között ugyanis hatalmas szakadék tátong.

Szövegszintű elemzéssel kezdtem, egy egyszerű kereséssel: Hányszor szerepel a „könyvtárhasználat” szó a kerettantervben? Negyvenszer. Ezzel a számmal akár elégedettek is lehetnék, hiszen, ha tartalmilag folytatjuk az elemzést, a könyvtárhasználat több tantárgyban megjelenik mint feltételezett előzetes tudás, az önálló ismeretszerzés elengedhetetlen feltétele, több terület közötti kapcsolódási pont stb. Az informatika tantárgy bevezetésében egyenesen így fogalmaz: *„A könyvtárhasználati tudás a kiemelt fejlesztési területek mindegyikében elengedhetetlen, mivel minden téma megismerése hatékony és kritikai szemléletet igényel. A demokráciára nevelés és az állampolgári kompetencia fejlesztésének fontos része az információhoz való jog tudatosítása és a megszerzéséhez, megértéséhez, a társadalom érdekében való aktív felhasználásához szükséges tudás fejlesztése.”*

A könyvtárhasználat önálló tematikai egységként, óraszámjavaslattal ellátva az informatikán belül jelenik meg. Akár emelt, akár alapórászámu informatikaoktatást nézünk, előzetes tudásként kilencedik évfolyamon (tehát azoknál a tanulóknál, akik befejezték általános iskolai tanulmányaikat, és beléptek a szakgimnáziumba) a kerettanterv összeállítói a következőket várják el: *„Katalógus önálló használata. A települési könyvtár önálló használata. Önálló kézikönyvhasználat. A felhasznált irodalomjegyzék összeállítása segítséggel.”*

Ez részletes könyvtárhasználati ismeretekre lebontva azt jelenti, hogy az általános iskola végére a tanulóknak jártassággal kell rendelkezniük a következőkben, a teljesség igénye nélkül:

- a könyvtári állományrészek ismerete
- a könyvtári állományrészek rendszerezési elvei
- rendszeres könyvtárhasználat az egyéni érdeklődési körüknek vagy a tanulási kötelezettségeiknek megfelelően
- keresés könyvtári katalógusokban
- ismereteik bővítéséhez szótárak, lexikonok, enciklopédiák használata
- az önálló anyaggyűjtés lépéseinek ismerete
- anyaggyűjtés adott témához
- az irodalomjegyzék fogalmának, fontosságának ismerete.

A középiskolai ismeretanyag is ennek tudatában íródott, a fejlesztési időszak végére célul tűzve ki, hogy *„a tanuló ... legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani; legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni ... legyen képes azt értékelni, tudatosan fejleszteni”.*

Ennek eléréséhez a kerettanterv egy olyan utat jelöl ki, melynek során a tanulók megismerkednek a könyvtár típusokkal, a különböző dokumentum típusokkal, megtanulnak bibliográfiát összeállítani, adott témához hiteles forrásokat keresni, etikai és szerzői jogi normákat figyelembe véve hivatkozásjegyzéket készíteni, önállóan használni különböző adatbázisokat, általában véve céltudatosan használni a könyvtárakat és az internetet.

Úgy gondolom, ezeknek az ismereteknek a megléte vitathatatlanul szükséges ahhoz, hogy a tanulók önképző, önművelő, szakmájukban és magánéletükben fejlődésre képes felnőtté váljanak.

A valóság (szakgimnáziumi keretek között) ezzel szemben: tulajdonképpen nem létező (vagy csak minimálisan meglévő) előzetes könyvtárhasználati tudásra kellene építeni a fent említett középiskolai elvárásokat.

Amikor kilencedik évfolyamon könyvtárhasználati órát tartok, rendszeresen felmérem a tanulók előzetes tudását: ki jár bármilyen könyvtárba; ki volt már legalább egyszer bármilyen könyvtárban; ki szokott folyóiratokat, könyveket, internetes újságokat olvasni; hogyan állnak neki egy házi dolgozat elkészítésének; stb. Sajnos az a többéves tapasztalatom, hogy a tanulók valóságos előzetes tudása nagyon messze van a kerettanterv feltételezésétől: túlnyomó többségük nem könyvtárhasználó, nem olvasó, bármilyen információra van szüksége, legfeljebb internetet használ. Meggyőződésük, hogy könyvtárba csak azok járnak, akiknek az olvasás a hobbijuk. Sokaknak az ábécérendbe sorolás is nehézséget okoz, így pl. a kézikönyvekben nagyon nehezen tudnak tájékozódni.

A mindennapi gyakorlatban ennek az a következménye, hogy a szakgimnáziumban kell azokat az ismereteket is elsajátíttatni, amelyeket a tanulóknak már általános iskolában meg kellett volna szerezniük. Ezek az ismeretegységek egymásra épülnek, az alapok nem hiányozhatnak.

Sajnos nagyon kevés a könyvtárhasználati ismeretek elsajátítására javasolt óraszám, azt kényszerűségből kitölti az alapismeretek átadása, tehát a jelenlegi rendszerben, abban a tanulói környezetben, melyben én dolgozom, a szakgimnáziumi kerettanterv elvárásai nem valósulnak meg.

Véleményem szerint, ha a kerettantervben megjelölt célok valóban fontosak, ha azt szeretnénk, hogy a tanulók az információs társadalom magabiztos, kritikai gondolkodású polgárai legyenek, sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a könyvtárhasználatra:

- Legyen elvárás a pedagógusokkal szemben, hogy a kerettantervben javasolt kapcsolódási pontok adta lehetőségeket használják ki.
- Szélesítsék a gyerekek látókörét más, tankönyvön kívüli források használatával.
- Az iskolai könyvtárak működhessenek forrásközpontként.
- Az intézményi fejlesztések tervezésénél, a költségvetés összeállításánál számoljanak velük a döntéshozók az iskolai könyvtárakkal.
- Az iskolai könyvtárosok legyenek jól képzett, nyitott szakemberek.

Nekünk pedig tudatosabb „marketingtevékenységet” kellene folytatnunk, elsősorban a tanulók érdekében.

Diákok egy parasztházban

Applikációk helyett disznóvágás

Az isteni rendtől mindinkább távolodó világunkban a nevelés és az oktatás egyre kétségbeesettebben keresi azokat a színtereket, ahol a rábízott diákokat a virtuális világból kiragadva, természetközeli helyzetben a hagyományos értékek irányába terelheti. A „mintha” tevékenységet folytató látszatemberok világában szükségesnek tartottuk egy olyan hely kialakítását, ahol valóságosan kell megfogni a munka végét, ahol a tevékenységünk eredményessége vagy eredménytelensége valóban látható.

Szöveg: **Dobosi László** igazgató, Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma, Pécs
Fotó: Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma

Az ország egyik legrégebbi középiskolája, az 1687 óta folyamatosan iskolaként működő pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma, amely klasszikus reálgimnáziumként mindig is a legjobb középiskolák között szerepelt a megmértetéseken, nagy hangsúlyt fektet a művészeti oktatásra és a hagyományok ápolására. A négy- és hatosztályos beiskolázású gimnázium az általános képzés mellett angol, német, matematika-informatika, kémia-biológia és rendhagyó módon, az országban egyedülként néprajz tagozattal is rendelkezik. Az intézmény sokirányú és innovatív jellegének alátámasztására legyen elég megemlíteni, hogy a gimnáziumban a diákok 47 szakkör, valamint 8 nyelv közül választhatnak (angol, német, francia, spanyol, olasz, latin, orosz, kínai), az iskola ezenfelül nyelvvizsgaközpont és természettudományos tehetségpont, s a 2016-os évtől ökoiskolaként is tevékenykedik. A sportolás kapcsán hadd emeljünk ki a hagyományos sportágakon (úszás, foci, kosárlabda, röplabda, torna stb.) túl olyan lehetőségeket is, amelyek nem természetes módon várhatóak el egy középiskolától, mint a floorball, a tollaslabda, a dzsúdó, a vívás vagy éppen a lovaglás és a lovasíjászat.

A gimnázium vezetősége, **felismerve az elméleti tudás mellett a természettel való szoros kapcsolat fontosságát**, különleges kezdeményezésként 2009-ben fenntartói támogatással vásárolt egy parasztházat egy Pécshez közeli faluban, Átán, ahol egy iskolakert kialakításába kezdett. A ház a maga egyhektáros birtokával és a rajta lévő 40 férőhelyes zarándokházzal konyha-ebédlővel, pajta-konferenciateremmel és egyéb kiegészítő épületekkel (ólak, istálló), nagy udvarral és számos állattal – baromfival (csirke, kacsa, liba, gyöngytyúk, pulyka), néhány sertéssel (elsősorban mangalica), juhval (cikta és hortobágyi racka), nyulakkal, egy kocsizásra és lovaglásra is alkalmas lóval, valamint egy ősi magyar kutyaajtával (puli) – kiválóan alkalmas erre.

Az eredetileg a néprajz tagozatos diákok számára kialakított tanórán kívüli foglalkozás mára kibővült, és bekerült az iskola pedagógiai programjába is, így minden diáknak lehetősége van részt venni rajta. Heti rendszerességgel (szerdai napokon) az iskola mind a 22 osztálya évente egy vagy két alkalommal kijut Átára, ahol a diákok ismerkednek az állattartással, a növénytermesztéssel és ezekkel összefüggésben a népi hagyományokkal. Részt vesznek a ház körüli teendőkben (főzés, tüzelőaprítás, diótörés stb.), segítenek a gyümölcsösben, a konyhakertben vagy éppen az állatok ellátásában. A mindenkor gyakorlati ismeretek mellett mindig van lehetőség az elméleti megalapozásukra is. Átadnivaló van bőven, hiszen döbbenetes, hogy mi mindenhez értettek eleink. Népi, paraszti kultúránk egész embert kívánt. E sokféleségben minden ember megtalálhatta az önkifejezés lehetőségét. A faragás, fonás-szövés, fazekasság, éneklés, zenélés, a közös tánc mind ezt szolgálta. Átán ezekre is van lehetőségük a diákoknak a különféle – kézműves, alkotó, néptánc, hagyományörző, csillagász – hétvégi és nyári táborokban.

A gimnázium tantestülete azt vallja, hogy **már kis-korban érdemes felkelteni a diákok érdeklődését a hagyományok iránt. Ezt azonban csak úgy lehet elérni, ha a tanárok is szeretik és ismerik a magyar népi kultúrát.** Erre nem lehet egységes programot vagy tanmenetet megadni, ezt életformává kell tenni. Ezt szolgálja az iskolánkban működő néprajzos munkaközösség s az egész program megálmodója, Pámer László néprajz, testnevelés, biológia szakos tanár, a diákokból szerveződő Magura Néptáncsoport és Zengető Népzenekear és mint különleges lehetőség az átai ház kínálta „gyakorlótér” is.

Az iskola vezetősége úgy látja, hogy nagy szükség van erre, hiszen az isteni rendtől mindinkább távolodó világban a nevelés és az oktatás egyre kétségbeesettebben keresi azokat a színtereket, ahol a rábízott diákokat a virtuális világból kiragadva, természetközeli helyzetben a hagyományos értékek irányába terelheti. Úgy érezte hát, hogy az alkotó-, teremő és termelőmunka, a hagyományos paraszti világ tevékenységeit újra felelevenítő foglalkozás sokakat megővhat korunk divatos, ám rendkívül veszélyes irányt mutató problémáitól. A mindannyiunk előtt ismert jelenségek, az alkohol, a drogok, a „buli”, a gyenge tanulmányi és munkateljesítmény már nemcsak az egyetemista és főiskolás, hanem a középiskolás korosztályban is mind gyakoribb negatív tendencia. A „mintha” tevékenységet folytató látszatemberek világában szükségesnek tartotta egy olyan hely kialakítását, ahol **valóságosan kell megfogni a munka végét, ahol a tevékenységünk eredményessége vagy eredménytelensége valóban látható.** Rendhagyó kezdeményezésével az iskola arra kínál alkalmat, hogy diákjai lassan, fokozatosan megismerkedjenek a termelő- és alkotómunka élményével, a fizikai

munka örömeivel. Egyfajta közösséghez tartozva, a fogyasztói és a virtuális világgal szemben így lehetőségük nyílik képességeik felismerésére, kibontakoztatására.

Ebbe a folyamatba igyekeznek bevonni a szülőket is, akiknek már évek óta szerveznek rendhagyó fogadónapokat Átán, amelyeket mindig összekötnék egy kis közös munkával (kaláka) és/vagy disznóvágással.

Az „öko” vagy „bio” – azaz hagyományos – gazdálkodással megtermelt gyümölcsök, zöldségek, takarmánynövények egy részét visszaforgatják az állatok ellátásába, a maradékot pedig az iskola közösségi tereiben osztják ki a diákok és a tanárok között. Tervezik egy gyümölcsfeldolgozásra (lekvár, gyümölcslé, aszaltvány) alkalmas helyiség kialakítását is. E gazdálkodás lehetőséget teremt olyan közösségi alkalmak megteremtésére is, mint egy disznóvágás, egy szüret vagy a Szent Márton-napi libasütés.

Eddigi tapasztalataik szerint a 21. század gyermekei semmivel sem rosszabbak, mint az előttük élt generációk, csak lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy találkozzanak a kétféle, jól végzett munka és az ebből következő elégedett fáradtság élményével. Meggyőződésük, hogy az ilyen körülmények között tevékenykedő gyermek másként közelíti meg a kor problémáit, de legalábbis elgondolkodik rajtuk, és az évek alatt annyi ismeret, képesség, készség „ragad rá”, hogy felnőtt életében maga is keresni fogja a lehetőségét annak, hogy élelmiszereit maga termelje meg. Jóllehet pontosan tudják, hogy mindez homlokegyenest ellentétes a globalista, „konzumidióta” világtrend irányzatával, már csak az intézmény egyházi jellege miatt is azt gondolják, hogy mindez Istennek jobban tetsző, ezért helyes.

Iskolai ünnepségek

„Szükség van megállásra, a történetekre
való ráeszmélésre, az értékelésre,
tisztelgésre és tisztelettevésre,
az őseinkkel minket összekötő
nemzedéki köldökzsinór megélésére,
ebben áll a nemzeti ünnepek jelentősége.”

Bagdy Emőke

Ünneplés vagy pihenés?

Interjú prof. dr. Bagdy Emőke klinikai szakpszichológussal

Szöveg: **Balatoni Kinga Cecília**

– Az óvodai-iskolai nevelőmunkának része, hogy a gyermeket bevezessük az ünnep misztériumába, megismertessük vele az ünneplés évszázados szokásrendszerét. Ez annál is fontosabb lenne, mivel egyre kevesebben hoznak magukkal otthonról bármiféle hagyományt.

– Az ünneplésre tanítást minél előbb el kell kezdeni. A családi ünnepek meghittsége és szeretet-melege tanítja meg a gyermeket a vágyakozásra az ünnepek után. Ha ezt a mi konzumkultúránkban az ajándék fejezi ki vagy – ami még rosszabb – helyettesíti, akkor félre neveljük a gyermekeinket, akik a kapott tulajdon értékében mérik majd a személyes ünnepek (pl. születésnap) jelentőségét. Aszerint különbözünk, mit jelent a lelkünknek egy-egy ünnep, van-e jelentése és jelentősége, tudunk-e együtt érezni, együtt örülni, szeretetet kifejezni, adni valami emlékeztetést, kapcsolatot teremteni másokkal, avagy önös egoizmussal csak saját magunkra gondolunk, például arra, hogy „legyen nekem jó, mert megérdemlem”. Ha csak abban rejlik az öröm, hogy „ma nem kell dolgozni vagy iskolába menni”, akkor sekélyessé és értéktelenné válik, mert megszűnik a speciális jelentése. Ez már jelzése az elidegenedésnek, amikor tárgyiasult és önös értékek lépnek a lelki és társas élményértékek helyére.

– Talán ők azok, akik az ünneplés „kötelezőségét” tehernek érzik.

– Akinek az ünnep teher, az már elüzletiesítette az eredeti jelentését. Úgy érzi – mert azt nyomja rá a média és a profitorientált üzletek –, hogy „kötelező” vásárolni, kötelező az ajándék adása, és örömködni kell a kapott, de nem vágyott ajándékon, tehát a tárgyiasult érték lépett a valódi helyére.

Meglehet, hogy a kötelező mivolt, a kényszer érzése jelent terhet, mert „szeretni kell” azokat is, pl. rokonokat, akikhez már nincs érzelmi köze az egyénnek. Ez pedig a kapcsolatok nélküli, elmagányosodó életvitel ártalmáról szól. Nincs kapcsolat, nincs érzelmi híd a másik ember felé, a társas magány üressége pedig menekülésre készteti az „ünnepelni” nem tudót. Sokan ezért utaznak el például a húsvéti locsolkodás helyett is wellnessre.

Ha pedig a nemzeti vagy történelmi ünnepek jelentésében alakul ki társas/társadalmi megosztottság, akkor az értékek hasadása szembenállást és indulatokat gerjeszt. Ilyenkor a tagadás és tiltakozás erőrendszere lép életbe, és az ünnep eredeti jelentése beszenszennyeződik. Maga az ünnep tárgya ugyanis már nem élvez értékconszenzust, pl. 1848 vagy 1956 forradalma eltérő jelentések érzelmi-indulati állapotát gerjesztheti fel. Ez sajnálatosan megtöri a társadalom tiszteletadási kötelezettségét, a nemzeti tisztességet.

– Jó esetben mit ad az ember lelkének az ünnep?

– Minden ünnepnek speciális jelentése van a számunkra, lehet örömmünnep (keresztelő, lakodalom, születésnap stb.) vagy emlékezés valakire/valamire (történelmi, nemzeti ünnepek). Ismétlődése révén kiemelkedik az időből, és ezáltal a jelentősége is növekszik. Összeköt minket egymással abban az érzésben, amit együtt átélünk, és ez az adott történet, valamint az általa megszülető érzést a legáltalánosabb emberi magaslatra emeli. Az ünnepek hagyományt teremtenek, lelki köldökszínör szerepét töltik be az emberek között, és ez tértől-időtől független, azokon átívelő érték. Minden ünnepen átéljük az együtteség, odatartozás, lelki együtt mozgás pozitív vagy akár megrendítő, olykor misztériózus élményét, ennek közösségében megerősödünk az odatartozás identitástudatában.

Az ünneplés életigenlés. *Mérei Ferenc* szociálpszichológus az „együttes élmény” fogalmában ragadta meg azt az állapotot, amelyben az áhítattól az örömről át a mámoros boldogságig különböző hullámhosszakon éljük meg az összetartozást, a közösséget, az együtt cselekvés eredményének élménytöbbletét. Ilyenkor „megáll az idő”, minőségileg mássá válik, emlékezetes lesz, és később is mérföldkő szerepét tölti be. Szükség van megállásra, a történésekre való ráeszmélésre, az értékelésre, tisztelgésre és tisztelettevésre, az őseinkkel minket összekötő nemzedéki köldökszínör megélésére, ebben áll a nemzeti ünnepek jelentősége. A múltat megidézzé azt egy tünékeny, röpké időre jelenvalóvá emeljük. *Émile Durkheim* szociológus szerint ezért az ünnepek a társadalmi integráció eszközei, látványosan kifejezik az összetartozást. Az ünnep másságát öltözékünkkel, rituális cselekedeteinkkel is kifejezzük, ugyanazt tesszük, ugyanazt esszük, mint az előző generáció, őseink, eleink, honfitársaink, rokonságunk, szeretteink, mindazok, akikhez lélekben is tartozunk. A rítus megerősíti a folytonosságot, ezért az ünnep életigenlés, életerősítő, érték-továbbadó és egységteremtő történés.

– A nevelő-oktató munka során hogyan tanítjuk meg milderre a különböző korú gyermekeket?

– Minden korosztály „beérik” arra, hogy felfogja a közösségi ünnepek jelentőségét. Az óvodásokat a Mikulás, a karácsony és a családdal összekötő élményfolyosók nyitása révén vezethetjük a közösségi ünnepek megértéséhez. Azon az élményszinten vonjuk be őket az ünneplésbe, ahogyan képesek megélni, felfogni az adott ünnep jelentőségét. Ahogyan az apa, anya, óvónő lelkesedik, aszerint érez a gyermek is, ez a minta vezérli. Március 15. lelkesítő dalaiban és magyar zászlójában számukra már megmozdítható a megértés, érzelmi nyelven és érzelmi szinten.

Az iskolában a korosztályi pszichológiai érettség szerint lehet 6–10 éves korban a hősiess szerepek, ruházatok, identitáskellékek, kokárda, kard, csákó stb. viselésével, az események eljátszásával, a kórusénekléssel közel hozni a közösségi ünnepek jelentőségét. Mivel a gyermek számára ebben a korban a teljesítmény, a siker a döntő, a hősi szerepek, ezek megjelenítései érzelmi kapcsolatot építenek az adott ünnep jelentésével. A szülői és nevelői minta hatalma ekkor még igen nagy.

Serdülőkortól a kritikus viszonyulás, a tagadás, a nemet mondás készítése eleve nehézzé teszi az ünnepek jelentőségének elfogadását. Ha viszont a saját (teremtő) aktivitásukat mozgósítjuk, hogy önmaguk szervezzenek olyan műsort, amelyet az adott ünnephez illeszkedőnek éreznek, akkor remélhetjük a kreatív mozgósulást. Meglehet, hogy a hagyományostól eltérő lesz az ünneplés, de a szívüket valóban megérinti az együttes élmény.

Fiatalfelnőtteknél az addig kialakított, meglévő (vagy sajnálatosan hiányzó) értékek fogják meghatározni az ünnepekhez való viszonyt. Itt már meghatározók a szocializáció során összefonódó korábbi bevésődések és minták, a személyes filozófiák és ideológiák, erős a kortársak véleményformáló ereje, de igen erős és szenvedélyes a saját elgondolások képviselése, az ebben való közösségteremtés szükséglete. Erre lehet építeni!

– Minden ünnepnek megvan a maga külsősége, díszlete, kelléktára. Hogyan viszonyuljunk ehhez, különösen a sokat bírált kötelező ünnepi viselethez?

– Az eszközöket mindig a pszichológiai fejlettséghez kell hozzárendelnünk. Minél fiatalabb a gyermek, annál több látvány, hangzás, mozgásos kifejezés és ruházati, illetve szerepkellék alkalmazása szükséges, és minél érettebb a gyermek, annál inkább lehet „kognitív” kellékek, hitek, meggyőződések szerint ünnepelni vagy ünnepeltetni.

Ami az iskolai egyenruhákat és ünneplőket illeti, a hozzájuk való viszony ellentétes érzelmeket ébreszt és tart fenn. Jó azért, mert összeköt és erősíti az azonosságélményt; rossz azért, mert uniformizál, és elveszi az egyéniség individualitásérzését. Mindezzel együtt jól szocializál toleranciára, az egység-közösség-összetartozás-együttműködés iskolázására – ezért én támogatom. Azért is tartom jónak, mert kikapcsolja az öltözéken át kifejezésre jutó rivalizációt, és érvényteleníti a külsőségek jelentőségét. Így a mélyebb értékek szerint differenciálja a tanulókat. Korunknak versengésre és teljesítménykényszerre szocializáló kultúrájában ennek pozitív jelentősége van a személyiségfejlődés szempontjából.

Ünnepekkor másképp gondolkodunk

Mitől más ma egy március 15-i iskolai ünnepség, mint húsz évvel ezelőtt? Hogyan búcsúztassuk el a ballagó nyolcadikosokat? Mit viseljenek a gyerekek az iskolai ünnepélyeken? A 21. századi iskolai ünnepségek világában **Bácsi János**, az SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi Otthonos Óvodája igazgatója kalauzolt bennünket.

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Ocskó Róbert

Fehér blúz és közösségformálás

A születésnapok, családi évfordulók vagy akár a vassárnapi ebédek méltó megünneplését jó esetben már iskoláskor előtt megtapasztalja egy gyerek – *kezdí az igazgató úr.* – Alapvető ismeretei vannak tehát arról, hogy bizonyos alkalmakon másként öltözünk fel, másként viselkedünk, mint a hétköznapiokon. Jó esetben ezekre a már meglévő tapasztalatokra építhet az iskola, amikor megismerteti a gyerekeket egy-egy nemzeti ünnep sajátosságaival és az intézmény hagyományaival – és az ezekhez kapcsolódó viselkedési normákkal. Hiba lenne azonban az ünnepeket csupán kötelezettségekkel, elvárásokkal azonosítani. Ha egy gyerek csak azt tanulja meg, hogy egy ünnepségen vigyázni kell a fehér blúzára, és hosszú beszédekkel kell csendben végighallgatnia, sohasem fogja átérezni egy-egy ilyen közösségi együttlét szépségét, örömét. Az iskolai ünnepség elsődleges célja a közösségformálás: az a legfontosabb benne, hogy a jelenlévők megélik, átérezzék ezt.

Külön kulcs minden korosztályhoz

Minden korosztály számára mást jelent az ünneplés – ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni egy-egy iskolai rendezvény megszervezése során. Ugyanakkor vannak olyan szokások, amelyeket mindenkinek el kell sajátítania – elsősorban magát a közös ünneplést és annak alapvető elemeit. Fontosnak tartom például, hogy egy-egy ünnepség alkalmával a jelenlévők együtt énekeljék el a *Himnusz*t, ne felvételről szóljon (még akkor is, ha így néha becsúszik egy-két fals hang): ez nagyban segíti az ünnepre hangolódást, s összetartó ereje mindennél többet ér.

Elsősorban az osztályfőnökök feladata, hogy megtalálják azt a formát, amelynek révén méltó módon ünnepelhet egy-egy osztályközösség. A kisiskolásoknak főleg azt kell megszokniuk, hogy egy ünnepségen olykor csendben kell maradniuk, és tisztelettel végig kell hallgatniuk másokat – legyenek azok versmondó osztálytársak vagy beszédet mondó felnőttek. Az ő számukra sokszor még csak annyit jelent a március 15-i ünnepség, hogy saját kezűleg készítették el nemzetiszínnű zászlócskáikat, és együtt lengették őket osztálytársaikkal az ünnepségen. Ezzel szemben a kamaszoknak feladatot kell adni: ha ők azok, akik gondoskodhatnak

a szükséges kellékekről és eszközökről, fogadják a vendégeket, vagy koszorúzhatnak, akkor tevékeny, lelkes résztvevői lesznek az ünnepélyeknek – és eszközbe sem jut az ásiszás vagy a rendbontás. Nem kell bonyolult dolgokat kérni tőlük (akár az is elég, ha meg kell számolniuk, van-e a helyiségben elég szék a vendégek számára), fontos viszont, hogy konkrét feladatokat kapjanak.

Az ünnepi műsorok szervezésébe már első osztályos kortól kezdve érdemes bevonni a gyerekeket – természetesen betartva a fokozatosság elvét – egészen addig, míg nyolcadikos korukban minimális tanári felügyelettel önállóan készíthetnek el egy műsort akár projektmunka keretében. Az is fontos szempont, hogy ne mindig ugyanazok a gyerekek szerepeljenek vagy készítsék elő a műsort. Nálunk a hetedikes-nyolcadikos osztályok felváltva, forgószínpadszerűen szervezik az ünnepségeket.

Az ünnepséget szervező és abban részt vevő gyerekek számára nagyon fontos az elismerés – és annak módja is. Rendszerint én megyek be a szereplők osztálytermébe (és nem az irodámba hívom őket), és ott köszönöm meg a munkájukat. Természetesen az írásbeli igazgatói dicséret sem maradhat el ilyenkor.

Különböző események – különböző közösségek

Néhány ünnepről igen nehéz egyetlen, nagy rendezvény keretében megemlékezni úgy, hogy az ünnepély minden korosztályt egyformán megszólítson. Ezért nálunk nem kell minden ünnepségen minden évfolyamnak egyszerre jelen lennie. Ugyanakkor nem lenne jó az sem, ha minden ünnepséget „szeparáltan” szerveznénk. Egy harmadik megoldást választottunk: különböző eseményekhez különböző formában kapcsoljuk az egyes közösségeket (osztályokat, évfolyamokat, tagozatokat), a gyerekek igényeihez alkalmazkodva. Így minden korosztály lehetőséget kap arra, hogy életkorának megfelelően ünnepelhessen – és ilyen módon is megtapasztalhatja az ünnepek sokszínűségét.

■ Október 23-án többnyire osztályonként, évfolyamonként ünnepelünk. Az elsősök és másodikosok például többnyire az iskolánk közelében lévő emlékművet látogatják meg ilyenkor, és ott elhelyezik az emlékezés virágait. Természetesen fontos, hogy előtte életkoruknak megfelelő módon, osztálykeretben megbeszéljék, mit is ünnepelünk aznap, de a szocializmus eszméjének alakulásából vagy az egyetemi ifjúság forradalmi tevékenységének történetéből nem sokat értenének...

- Mikuláskor egy-egy alsós és egy-egy felsős testvér-osztály közösen ünnepel: s december 6-án hagyományosan együtt töltik az első órát a nagyok és kicsik – természetesen meg is ajándékozzák egymást.
- Vannak olyan ünnepek, amelyeket külön ünnepel az alsó és külön a felső tagozat. Ezek közé tartoznak iskolánk karácsonyi koncertjei az ének-zene tagozatos osztályok aktív közreműködésével. Hihetetlen összetartó erejük van: olykor össze is ölelkeznek egy-egy produkció után a gyerekek.
- Fontos, hogy a kollégáinkkal is tudjunk együtt ünnepelni. Az elmúlt évben közös mesét írtunk magunkról az év folyamán – ezt olvastuk fel a tanári karácsonyon. Nem is számítottunk rá, hogy ilyen mértékű közösségformáló hatása lesz...
- Az iskolai ünnepek között különleges helyet foglalnak el azok, amelyeken az egész iskolaközösség jelen van – ilyen természetesen a tanévnyitó és a tanévzáró. Nagyon fontos, hogy ezek minden jelenlévőhöz szóljanak: ilyenkor külön is figyelniünk kell arra, hogy mindenkinek jusson a köszöntő szavakból, ünnepélyes gesztusokból.

Jó lenne, ha az ünnepek személyessé tételében a „hivatalos fórumok” és a tévécsatornák is példát mutatnának. Fontos volna, hogy ne csak politikai aktualitások jelenjenek meg az egyes beszédekben, hanem különféle korosztályokhoz, így a gyerekekhez is szóljanak. Az is jó lenne, ha a tévécsatornák sem csupán egy-egy film-adaptációval „tudnák le” az ünnepeket.

„Új időknek új dalaival” – a Z-generáció az ünnepeken

Általános probléma, ha egy vizuális kultúrában felnövő generációt verbális eszközökkel próbálunk oktatni és nevelni. Holott a verbalitás, vizualitás, manualitás hármasságának nemcsak egy sikeres tanítási órán, hanem egy jó hangulatú ünnepélyen is meg kell jelennie.

Felesleges tehát elvárni a Z-generáció tagjaitól, hogy egy helyben álljanak vagy üljenek, és hosszú beszédek hallgassanak végig. De ha vizuális elemeket látnak, netán be is kapcsolódhatnak az események menetébe, szárnnyakat kapnak. Ha alkotó részesei lehetnek a történéseknek, számukra is fontossá válik az ünnep, hiszen az marad meg bennük leginkább, amit ők maguk is átélnek. Az a tapasztalatom, hogy a gyerekek sokkal jobban be tudják vonni az iskola egészét az ünneplésbe. Például nagyon jó performanszokat találnak ki, minimális tanári segítséggel. Hihetetlen kreativitás van bennük, nem is szabad őket sablonosságra kényszeríteni! Számos jó példát tudok mondani az olyan „rendhagyó” ünneplésre, amelyek sokáig emlékeztetésekké maradtak a jelenlévők számára – főként azért, mert vizualításra és a résztvevők aktív közreműködésére épültek.

**Elsőseinket év elején
az iskola logójával ellátott
nyakkendővel köszöntjük:
a különböző osztályok
különböző színű nyakkendőt
kapnak, amelyet aztán
hetekig hordanak. Az első
időszakban így ismerik
meg osztálytársaikat
a legkisebbek, és más is
tudja, hogy vigyázni,
figyelni kell rájuk.**

- A nemzeti összetartozás napján a nyolcadikosok gyakran olyan műsort állítanak össze, amelyet az iskolarádióon keresztül sugározunk. Beszámolnak a határon túli magyarsággal kapcsolatos élményeikről, de volt olyan év, amikor egy zene tagozatos osztály különböző népek zenéit hasonlította össze.
- 2015-ben a Fény Nemzetközi Évét ünnepeltük meg iskolánkban. Az iskola apraja-nagyja összegyűlt egy estén: megformáltuk az iskolaszövetség logóját, és egy adott jelle valamennyien felkapcsoltuk a nálunk lévő kerékpárlámpákat. Lényegében ennyi volt az ünnepség – erre azonban még sokáig emlékezni fogunk.
- Az egyik március 15-i ünnepségünk úgy zajlott, hogy egy nyolcadikos fiú szavalt az iskola erkélyéről a *Nemzeti dal*t. A refrént pedig mindenki – közel ezer gyerek és felnőtt – évfolyamonként kört alkotva üvöltötte együtt. Mindenki részese lehetett, és átérezhette a „forradalmi hevületet”. Sokkal inkább megmaradt a gyerekekben, mint ha negyedórás beszédet tartottam volna az aradi vértanúk hősiességéről.
- Ballagáskor négy párhuzamos osztályunk négyféle színű lufival vonult fel, majd az ünnepség egy pontján elengedték a léggömböket a gyerekek. Hihetetlen hatása volt a 120 levegőbe emelkedő léggömbnek: szavak nélkül sokkal többet mondott ez a búcsúról és az elválásról, mint ha hosszú percekig beszéltem volna.

Egyenpóló vagy kisestélyi?

Iskolánkban jól bevált az egyenpóló viselése – *jegyzi meg az igazgató úr* –, bár a gyerekek először úgy gondolták, hogy ez azért jó, mert akkor nem kell „szépen” felöltözni egy-egy alkalomra. Ők maguk sem számítottak rá, micsoda hatása van annak, ha ezer ember ugyanabban az öltözékben van jelen egy adott eseményen: fontos jelzése ez az együvé tartozásnak. És ha ez a közösségi vonás jelen van az öltözékben, akkor ez valójában ünnepi viselet – még akkor is, ha történetesen egy pólóból áll. Fontos azonban, hogy ezek megválasztásában, kialakításában lehetőség szerint az iskola tanulói is részt vegyenek.

Ha a mi iskolánkban előkészítés nélkül bevezettük volna az egyenpólót, valószínűleg heves tiltakozást vagy legalábbis néma ellenállást váltott volna ki a tanulókból. Ezért úgy döntöttünk, hogy a diákönkormányzat bevonásával írunk ki pályázatot pólótervezésre. A gyerekek pályázhattak, az iskolaközösség pedig szavazhatott – így mindenki szívesen hordja. Elsőseinket év elején az iskola logójával ellátott nyakkendővel köszöntjük: a különböző osztályok különböző színű nyakkendőt kapnak, amelyet aztán hetekig hordanak. Az első időszakban így ismerik meg osztálytársaikat a legkisebbek, és más is tudja, hogy vigyázni, figyelni kell rájuk.

Természetesen nem minden ünnepségünkön viseljük az egyenpólót, s nyilvánvalóan alkalmazkodunk az ünnep által megkövetelt viselethez is: egy március 15-i ünnepély például elképzelhetetlen kokárda nélkül. Ugyanakkor ezekben az esetekben is a hasonló ruha keltette összetartozás-érzést tartom a legfontosabbnak.

Manapság sajnos sokszor találkozunk „divatbemutatóval”, illetve „öltözködési versennyel” egy-egy iskolai ünnepségen: szélsőséges példaként említhetem a ballagáskor kisestélyiben, órákon keresztül készülő hajkölteményekben pompázó 14-15 éves lányokat... Ez már csak azért sem szerencsés, mert az ünnep lényegéről – ebben az esetben egy életszakasz lezárásáról, ennek átéléséről – vonja el az energiát és a figyelmet.

„Beszélni nehéz!” – az ünnepélyeken is

Számos iskolaigazgatónak okoz fejfájást az ünnepi beszéd. Vannak, akik ilyenkor a közhelyszótárat lapozzák fel, mások évek óta jól bevált szöfordulataikhoz ragaszkodnak... Bácsi János további megoldásokat is ajánl.

Egy-egy ünnep alkalmával fontos, hogy másképpen gondolkodjunk a világról (vagy annak eseményeiről, jelenségeiről), mint a hétköznapiakon. Fontos, hogy az ünnepi beszéd is segítse ebben a résztvevőket. Az igazgatónak (vagy más alkalmi szónoknak) ilyenkor mindig a jelen lévő gyerekekhez kell szólnia – akkor is, ha a meghívottak között magas rangú vendégek ülnek.

Az illemnek megfelelően természetesen köszöntöm őket is – ahogy minden jelenlévőt –, és bemutatom őket iskolánk közösségének. De ezt követően minden mondatom a gyerekeké – mert az ünnepség hozzájuk szól, értük van. Fontos, hogy ne közhelyek hangozzanak el ilyenkor: az ünnepség a gyerekekhez szól, őket pedig vélhetően kevésbé érdeklik az osztályátlagokra, hiányzásokra vagy éppenséggel az iskolai felújításokra vonatkozó adatok. De örömmel fogadják azokat a mondatokat, amelyek arról szólnak egy évnyitón, hogy milyen jó lesz közösen véghezvinni egy-egy új feladatot, közösen eltölteni a tanévet. Nincs szükség általános intelmekre (ezeknek osztályfőnöki órán van a helyük egy-egy konkrét eset kapcsán), de jó, ha egy-egy tanévzáró beszéd nyomán el tudunk gondolkodni azon, hogy mik voltak az adott év legfelemelőbb vagy épp legnehezebb pillanatai – talán tanulságos lesz mindannyiunk számára.

Egy-egy ünnep nem magyaróra, ahol memoriterek hangzanak el, és nem is történelemóra, ahol elsősorban adatokkal, évszámokkal és történelmi eseményekkel ismertetjük meg a gyerekeket. Nem célszerű globálisan, általánosságokban beszélni az iskolaközösség egészéhez: más az érdeklődési köre, összpontosító képessége egy második osztályos tanulónak, mint egy hatodikosnak – és a beszédnek mindenkire hatást kell gyakorolnia. A tanévnyitó elképzelhetetlen az új elsősök köszöntése nélkül, a tanévzáron pedig mindenképpen szót ejtek a búcsúzó nyolcadikosokról. Ugyanakkor a többi évfolyamot is igyekszem megszólítani: megemlítem az alsó tagozatot befejező negyedikeseket, a felsőt kezdő ötödikeseket, és szólok azokról az évfolyamokról is, amelyek bármilyen más szempontból fontos feladatot láttak el az adott évben. A felkészülés során igyekszem olyan aktuális témát találni, ami külön is megszólítja a jelenlévőket: például 2015-ben ballagtak el a „21. század gyermekei” – azok a tanulók, akik már ebben a században kezdték meg tanulmányaikat, vagy 2016-ban az olimpiai sportolók szorgalmát és küzdeni tudását említettem meg az évnyitón.

Volt már példa rá, hogy megkérdeztem a nyolcadikosokat, hogyan búcsúzzam tőlük. Jobbnál jobb ötleteik voltak: odaadták aranyköpéseiket vagy egy-egy jól sikerült dolgozatukat.

Figyelembe kell azonban venni, hogy a Z-generáció gyerekei már nem verbális irányultságúak: rájuk már nem hatnak a „hagyományos típusú” ünnepségek hosszú percekig tartó szónoklatai. Huszonnégy éve vezetem intézményünket, de eddig még csak egyszer mondtam három percnél hosszabb beszédet. Véletlenül derült ki, hogy a gyerekek rendszeresen mérik: egyszer figyelmeztettek, hogy három percnél tovább tartott a köszöntőm. Azóta én magam is mérem az időt felkészüléskor...

A klasszikus retorika elvárásainak megfelelően észérveknek és érzelmekre ható elemeknek is lenniük kell egy-egy ünnepi beszédben. Ha az érzelmekre szeretnék hatni, kell, hogy egyaránt legyenek benne emelkedett és humoros elemek. Az ilyen, elsőre lehetetlennek tűnő kívánalmak teljesítésében nagyszerű segítséget nyújtanak maguk a diákok is: volt már példa rá, hogy megkérdeztem a nyolcadikosokat, hogyan búcsúzzam tőlük. Jobbnál jobb ötleteik voltak: odaadták aranyköpéseiket vagy egy-egy jól sikerült dolgozatukat. Jó érzéssel neveltünk rajtuk újra, és volt bennünk némi megfeszültség is, ha arra gondoltunk, hogy ezek a baklövésesek is ezek között a falak között történtek meg. Ezeket a szavakat a gyerekek nem érezték sablonosnak, mert magukra vonatkoztatták őket – tehát oda is figyeltek rájuk.

Iskola ünneplőben

Ma már nem lehet sem tanítani, sem ünnepelni anélkül, hogy ne vennénk észre azt a minőségi változást, ami a fiatal korosztályt jellemzi. Amikor másodpercek alatt körülnézhetnek a világban hírre, információra, véleményre, adatokra szomjasan, és elragadja őket a mozgás, a lendület, a gyorsaság, a képi világ villódzó fergetege, akkor – valljuk be – nem könnyű egy csendesebb, eltűnődő, elgondolkodásra készítő, a meditációhoz hasonló állapotba juttatni őket az ünnep apropóján. Ez a helyzet a 21. században, és ezért az 1970–80-as évek formáiba, sztereotípiáiba belemerevedett pedagógiának esélye sincs rá, hogy közel hozza a gyerekekhez az ideálokat, példaképeket, szép és magasztos eszméket.

Szöveg: **Papp Zsuzsanna** tanár

Több mint 30 éve dolgozom magyar–történelem szakos tanárként; jelenleg egy hatosztályos gimnáziumban tanítok. Pályám során a kezdetektől feladatomból volt az iskolai ünnepségek megszervezése. Ez idő alatt rengeteg tapasztalatra tettem szert. Ezeket szeretném most megosztani pedagógusokkal, programszervezőkkel és mindenkivel, aki ilyen jellegű munkát kap feladatul.

Azzal kezdeném, hogy az iskolai ünnepségekkel nem az a baj, hogy kötelezőek. Az ünnep fontos, szép, és értéket hordoz, de csak akkor, ha tartalma mindenkire eléri, megérinti a szíveket, megérinti a lelkeket. Észre kell vennünk, hogy a mai diákok mások, mint mi, nagyon sok mindenben „leköröztek” minket. Az Y-, Z- és Alfa-generáció világszemlélete, érdeklődése, „munkamódja” a világ változásával együtt gyökeresen átalakult. Bár a tantárgyak tekintetében, hála istennek, egyre nagyobb teret kap a kooperatív tanulás, a kompetenciaalapú didaktika, az oktatás e szeletében még mindig kísért a vigyázzállásos, letudandó kötelességgé szegényedett ünneplés. Ezt csak egy új eszköztárral lehet megváltoztatni, a magunk eszközeivel, a magunk innovációjával és nem utolsósorban a magunkban megteremtett bölcsességgel, rugalmassággal, hittel és optimizmussal. A mi dolgunk és kötelességünk a gyermek szemléletformálása, eszményeinek, ideáljainak okos, értő alakítása.

Tapasztalatom szerint igen nagy az ünnepségszervező pedagógusok igénye arra, hogy változtassunk az ünnepekkel kapcsolatos szemléleten, és új ötletekkel, szellemes és hatásos megoldásokkal adjunk megújult formát és tartalmat ünnepeinknek. Erre az igényre reagálva írtam azonos című dolgozatomban, amely – reményeim szerint – könyv formában is elérhető lesz, így e hasábkon „csak” összefoglalom a könyvben részletesen kifejtett forgatókönyvek, projektleírások szakmai hátterét. Remélem, az itt közzétett módszerek, fogások, ötletek újabbak megalkotására, kidolgozására sarkallják kollégáimat.

Az ünneplés különböző, megújított munkaformáit mutatom be, nevezetesen azt, hogy tartalmilag-formailag melyiket hogyan lehet előkészíteni, megrendezni; mi a szellemi-fizikai-esztétikai hátterük, mik lehetnek a buktatóik, és hogyan ajánlom a megvalósításukat.

I. Az ördög a részletekben rejlik, avagy hasznos tanácsok az ötlettől a megvalósulásig

I.1. Szempontok

Alapelvem, hogy egy ünnepély **még csírájában sem kerülhet közel az aktuálpolitikához**, és ez sokat segít, hogy megemlje, mintegy időtlenné tegye az ünnep üzenetét szervező és befogadó számára egyaránt.

Ami az egyes korosztályokat illeti, **egy nagy iskola különböző korú és ismeretanyaggal rendelkező diákcsoportjai nem feltétlenül kell, hogy együtt ünnepeljenek**. Nagyon nehéz olyan tartalmat találni, ami mindenkihez egyformán szól; ha túl sok a mondandó, a kicsiknek érthetetlen, ha túl kevés, a nagyoknak unalmas, tehát nem érheti el igazi célját az ünneplés. Mellesleg sokkal hatékonyabb is lehet, ha a korosztályok elkülönülnek a nekik megfelelő tartalmi-formai megoldások szerint. Ahol mégis különböző korosztályok ünnepelnek együtt, ott egy nagyon rövid ismertetés előzze meg a nevezetes évforduló tényleges ünneplését. Ez természetesen nem lehet mini-történelemóra, hiszen az ünneplés éppen a megelőző megismerési folyamat betetőzése.

Nem kell mereven ragaszkodni ahhoz sem, hogy egyszerre több száz diák ünnepeljen együtt, főleg az iskola színpadi előadásra alkalmatlan tereiben (pl. tornaterem). Lépjünk ki nyugodtan az iskolaépületből, és engedjük meg, hogy a korosztályi csoportok a maguk szintjén ünnepelhessenek, akár a település lakossága előtt vagy vele együttműködve.

I.2. Felkészülés

A munkaformák részletezése előtt el kell mondanom, hogy ezek az ünneplési formák sokkal több tanári és tanulói előkészületre, komoly szakmai összefogásra építenek, mint a régiak, de megéri a fáradságot! Már **a tanév végén érdemes végiggondolni, ki(k) mikor milyen formában készíti(k) el ezeket a projekteket**, hogy a nyár folyamán alaposan fel tudjanak készülni.

Ha ezeket a műsorokat kis színházi előadásoknak tekintjük, látjuk, hogy a színházhoz hasonlóan komplex tanár-diák apparátust mozgatnak. Ennek a munkaformának óriási előnye az az érzelmi azonosulás, mellyel a team saját magát és a diákokat is „felkészíti” az ünnepre.

Óriási segítség, ha van az iskolában képzett drámapedagógus, programszervező, rugalmas ének- és zenetanár, ötletes és teherbíró rajzpedagógus, hiszen a programok olyan összetettek, hogy valamennyiük közös munkájára szükség van.

Kicsiknél (alsó tagozatosoknál) szerencsés, ha a tanítók már korábban, osztályszinten felkészítik a diákokat arra, mit fognak látni, hallani, csinálni. Ennek formái lehetnek miniprojektek csoport- vagy páros munkában. Tablók, plakátok, tárgyak, installációk készülhetnek így. Az alsós tanító nénik eszköztára kifogyhatatlan a tartalmi és formai megoldásokban egyaránt, így bátran támaszkodjunk a kreativitásukra. Nyugodtan emeljünk át a nagyok megemlékezéseibe hangulatos, mozgósító jellegű elemeket pl. a dekorációt a színpadtér kialakításában.

Az alsós tanulóknál a legjobban bevált előkészítő munka vagy akár maga az ünnepnap is a játszóház. Ebben a tanítónők nagyon ügyesek, kreatívak, és látványos alkotásokat tudnak kiállítani már az ünnep előtti időszakban. A kisdíjakok esetében különösen igaz, hogy maga az ünnep nem mini-történelemóra, hisz épp nekik nem kell még tudniuk az események adatsorát, lexikális ismereteit. Annál inkább fontos számukra az ünnephez kapcsolódó érzelmi kötődés; a kor embereinek szokás- és hagyományrendszere, mindennapi életük, az események során átélt érzelmeik megismerése.

I.3. Munkaformák

Mivel mindenki másban jeleskedik, több munkaformát is beépíthetünk a műsorba vagy annak előkészületeibe, így mindenki kedvére találhat hasznos elfoglaltságot, és általa részesévé válhat az ünnepnek, ünneplésnek – ami végül is a célunk.

Képzőművészek

- **Plakát** készítésekor a mechanikus képkivagdosások és a szövegek ötletszerű ragasztgatása helyett adjunk érdekes témákat a képi megjelenítéshez. Kiválóan bevált például a „Nők/gyerekek/öregék a forradalomban/szabadságharcban/stb.” című téma, mely mindegyik ünnephez érdekes gyűjtőmunkára ad lehetőséget.
- A **grafikát-festészetet** tanulók készíthetnek illusztrációt egy-egy műhöz.
- A **digitális képalkotás** korában fotó-, film-, animáció-, Power Point- és Prezi-bemutatót is készíthetnek a diákok.
- Különösen érdekes előzetes feladat az ügyes kezű diákoknak a **makettpályázat**, mely kapcsolódhat pl. a március 15-i események színhelyéhez vagy a szabadságharc kapcsán a csatákhoz. Bármely témához ki lehet írni hasonló pályázatot; a gyerekek rendkívüli alkotóerejét mutatja, nem beszélve a szemléletességről és a hangulati előkészítésről. Készülhetnek terepasztalok, hidak, vármakettek.

Írópalánták

- Hasznos lehet, ha az ünnephez kapcsolódó eseménysort az idősebb diákok által írt fiktív napló, levél formájában ismertetjük meg a kisebbekkel. Bevált formák például: „Ha most feltámadna, s eljöne közétek”; „Egy kisdíák naplójából”; „Képzelt riport ...-val”. Erre írunk ki előzetesen irodalmi pályázatot, és a legjobb alkotás kerüljön az ünneplők elé.

Zenészek, táncosok

- Nagyon sok diák tanul mostanság **zenét**. Nagy sikere lehet, ha a korszak egy-egy irodalmi alkotásának megzenésítésére írunk ki pályázatot, és a szerző saját maga adja elő a művét. Különösen érdekes lehet, ha a mai kor zenei stílusában írják meg a feldolgozást.
- Az iskolákban remek **táncsoportok** működnek. Gondoljuk végig, hogy hogyan és hova tudnánk beépíteni egy-egy táncbetétet a műsorba, mely jellegében felerősíti a mondanivalót, egyben értékes és érdekes része lehet a programnak. Természetesen nem lehet erőltetett, mesterkéltsé, „jobb híján” jellegű, mert azonnal kilóg a lóláb, és visszafelé sül el a próbálkozás. Legyünk tisztában azzal, hogy a táncnak az ünnep tartalmi részét kell felerősítenie, így nem mindegy, hogy milyen stíuselemeket tartalmaz. Arra is ügyeljünk, hogy úton-útfélen ne perdüljenek táncra a csoportok, találjuk meg az egészséges arányt a prózai és énekes-táncos részek között, a mondanivalót nem szabad mindig feloldani a tánc könnyedségében. Elsősorban néptáncsoportokban gondolkodjunk, hiszen nekik a legnagyobb a létjogosultságuk a történelmi megemlékezéseken. A bátrabbak ugyan megpróbálkozhatnak a modernebb, stílusukban távolabb álló műfajok – mazsorettek, szertorna – műsorba való integrálásával, de megvan a veszélye, hogy ezzel nehéz helyzetbe hozzuk a gyerekeket: nem fogják érteni, hogy a sok gyakorlás után bemutatott produkció miért nem ért el nagyobb hatást.

Médiások

- Elég sok iskolában van már **iskolarádió, iskolatévé**. Bátran használjuk (ki) az ebben rejlő lehetőségeket. A szerkesztőbizottságnak külön is adhatunk olyan feladatot, amit szívesen dolgoznak fel, hogy érezzék saját fontosságukat. Készíthetnek akár komplex ünnepi megemlékezést, de lehet a műsor betétrésze is egy-egy hanganyag bejátszása vagy a felvételek levetítése. Nagyon változatos formában lehet beépíteni a megemlékezésbe ezeket a műfajokat – képzelt riport, narrációs szöveg, iskolavetélkedő, rádiós hangjáték, aláfestő zene formájában. Mivel a rádiónak mozgósító funkciója és lehetősége van az ünnepre való ráhangolódásban, szánjunk nagyobb szerepet neki. Már az ünnepet megelőző napokban szólhat a korszakról készült zenei összeállítás, netán kvízzjáték.

Nagyon fontos, hogy minden alkotás kapjon valamilyen elismerést, díjat; ösztönözve a diákokat a későbbi próbálkozásokra.

I.4. Külsőségek

Fontos, hogy minden ünnepen ügyeljünk a külsőségekre is. Ha az iskolának hagyományos **ünnepi öltözése** van, egészítsük ki egy olyan apró szimbólummal, ami csak annak a napnak szól. Például október 23-án egy közepén kivágott nemzetiszínű szalaggal, október 6-án egy fekete szalaggal, rajta egy, a diák számára különösen jelentős személy aranybetűs monogramjával. Ha az ünnepség színpadi megemlékezés, ez az ünnepi viselet is jelentheti az azonosulást. Egyéb megemlékezési formánál sincs megtiltva más jellegű öltözők.

Ha azt akarjuk, hogy a programot látványában is megemeljük, akkor felkérhetünk egy osztályt, hogy készítse el az **ünnepi installációt**. Erőteljes hatást érhetünk el nagy felületek dekorálásával vagy kifejezetten tematikus installációval (pl. a költészet napján egy költői szobabelső kialakítása írógép-pel, összegyűrt papírokkal, karosszékekkel vagy az 56-os megemlékezésen a korszak jellemző ruháiba öltöztetett kirakati babák).

A megbízott osztályok nagyon szoktak örülni ennek a feladatnak, mert szabad kezet kapnak az alkotásra. Ha nincsenek meg hozzá a szükséges eszközök, forduljunk bátran a múzeumokhoz, amelyeknek bőven vannak kölcsönadható tárgyaik, demonstrációs anyagaik, de a szülők által beküldött tárgyak is igen értékes részei lehetnek egy ilyen bemutatónak. Volt példa rá, hogy egy egész osztálytermet fel tudtunk „díszíteni” az otthonról elhozott ötvenes évekbeli tárgyakkal. (Jó tanács: Mindegyik tárgy aljára ragasszunk matricát a tulajdonos nevével, hogy az ünnep elmúltával biztosan visszakérüljenek a gazdájukhoz. Külön érdekesség, ha a tárgyak eredetéről, történetéről az a diák mesél a „látogatóknak”, aki behozta. Így nagyon személyessé tehető a bemutató.)

II. Műfajmustra

Az alábbi megemlékezési formák változatos alkalmazásával dolgozom kollégáimmal már évek óta (épp azért, hogy még az ünneplési forma is meglepetés legyen a diákoknak). Természetesen az adott ünnep jellege is meghatározza, melyiket hogyan ünnepeljük.

II.1. Milyen legyen a szerkesztett műsor?

A tanulók teherbíró képességét figyelembe véve és a „kevesebb néha több” elve alapján az ilyen jellegű műsoroknál **25-35 percnél hosszabb terjedelemben nem érdemes gondolkozni**. Pszichikailag sokkal nagyobb a hatás, ha a gyerek szívesen nézte volna még a műsort, mint ha az óráját nézve ásítózik. Ennyi időbe bele kell hogy férjen az eseményre vonatkozó igényes versek, versrészletek, prózarészletek előadása.

Nem kell egy ünnepély alkalmával „megváltani a világot”, főleg úgy nem, hogy a játszókon kívül senkit nem tud megszólítani a rendező-szervező. Láttam olyan ünnepi műsort, ami hatalmasat markolt: a forradalom napjától a szabadságharc utáni időkgig mindent be akart mutatni verseken keresztül. Amikor a 12. nehéz vers megszólalt, már határozottan elöntötte a nézőteret az unalom, a közöny és a türelmetlenség. Pedig szép versek voltak önmagukban, de meggyőződésem, hogy inkább szóloestre, monodrámára valók, ahol a néző pontosan tudja, hogy ezeknek a verseknek a művészi tolmácsolására vett jegyet.

Minél több diákot vonjunk be, leginkább valamilyen, a vers szövegéhez és üzenetéhez kapcsolódó virtuális szerepben. Bátorítanám a más szakos kollégákat, hogy a javasolt munkaformákból választva, töltsék meg a műsort bátran a szakjukhoz közel álló témával. Nagyon érdekes lehet az ünneplendő események sorában egy-egy korszak tudósainak, felfedezőinek a bemutatása (pl. Irinyi János, a robbanásmentes gyufa feltalálójáé).

A kiadványpiacon található forgatókönyv- és műsorgyűjteménynek aposztrofált műsorkönyvek (tisztelet a kisszámú kivételnek) saját tapasztalatom szerint inkább szöveggyűjtemények, és vajmi kevés közül van a gyerekkorosztályok értelmi és érzelmi befogadóképességéhez. Többségük vagy nagyon sematikus, irodalmilag erősen kifogásolható, vagy nagyon nehéz, még felnőtt színészt is próbára tevő verseket, szövegeket tartalmaz. Általában a kitűnően szavaló gyerekek szintjéhez mért (de számukra is sokszor befogadhatatlan) irodalmi anyagok ezek, ami eleve kizárja, hogy a gyengébb képességű tanulók is bekapcsolódhassanak a műsorba résztvevőként. Ezért ajánlom, hogy inkább **egy-egy igényes irodalmi műrészletre vagy verscsoportra építsük a műsort.**

Március 15. megünnepléséhez kiválóak például a részletek Petőfi naplójából, de akár Jókai feljegyzései is. Pici jelzéssel díszlettel berendezhető Petőfi szobája, ahol a naplóját írja. Megjelenhet Szendrey Júlia is saját szöveggel (pl. korabeli, Petőfihez írt levelezése), de beépíthető Jókai, Vasvári, Irinyi alakja is korabeli forrásokból kivett prózarészletekkel. Ezek okos (akár tematikus, akár stilisztikai) szerkesztésével, a szereplő gyerekek valamiféle stilizált szerepbe állításával színes, megkapó összeállítás készíthető.

Nagyon fontos a zenei aláfestés. Itt kaphat nagy szerepet az **énekkar**. Énekelhetnek igényes klasszikus vagy modern zenei betéteket. Pl. Petőfi visszaemlékezik vers- és naplóirás közben a tömegjelenetre, és a reformkori ruhás énekkarosok elénekelik a *Nemzeti dal* vagy a *Föltámadott a tenger...* megzenésített változatát.

Nagyon fontos, hogy egységes íve legyen a játéknak, s hogy a vége mindenképpen élményszerű legyen (de nem feltétlenül gyászos). **Legyen egyértelmű, milyen üzenet-re helyeztük a hangsúlyt.**

Az ilyen jellegű műsorok megengedik a más művészeti ágak hangsúlyosabb jelenlétét is. Beépíthető a tánccsoport (előre felkészülve, autentikus tánccal), de kiválóan használhatók pl. klasszikus filmek részletei is (projektorral kivetítve): *A kőszívű ember fiai*, *A szalmabábuk lázadása*, *Sorstalanság*, *Szabadság, szerelem*, *Schindler listája*, *A csíkos pizsamás fiú*, *80 huszár* stb. Érzelmileg és vizuálisan is erősítik a korszakkal való azonosulást.

Ha ragaszkodunk a verses összeállításhoz, akkor feltétlenül olyan homogén, egységes gondolati ívben gondolkodjunk, **olyan műveket válasszunk, amelyek** nemcsak „szavalásra” alkalmasak (ezeket általában nem értik a diákok, csak becsületesen bema-golják anélkül, hogy különösebb hatással lennének rájuk), hanem igazi, talán soronként is **jól értelmezhető üzenettel bírnak** (pl. Illyés Gyula *Egy mondat a zsarnokságról* című verse). A kollégák szíves figyelmébe ajánlom a *Kincskereső* című gyermekirodalmi folyóiratban, a *Költögető*, a *Csodaceruza*, az *Író Cimborák*, a *Könyvmutatványosok* című internetes folyóiratokban, blogokban megjelenő verseket, novellákat, melyek értékes alapanyagul szolgálnak az irodalmi jellegű összeállításokhoz.

Ha a bemutatandó korszak egy-egy híres költőjét, íróját tanulmányozzuk, akkor írásaik vagy kronológiai áttekintést nyújtanak, vagy egy témaláncra felfűzve szoros kapcsolatot hoznak létre az események és azok átélői között. Hatásos kiegészítőjük lehet a háttérben egy erre a célra készített animáció vagy videoklip.

Az 1956-os forradalom, a holokauszt, a kommunizmus áldozatainak emléknap-ja szerkesztett irodalmi műsor formájában szintén komoly átgondolást igényel. Mindhárom ünnep nagyon közel van történelmileg, sok érzelmet kelt még ma is. Nagyon sok visszaemlékezés, prózai szöveg és vers található az interneten; ezekből gondosan válogatva, a próza és a vers észszerű arányait szem előtt tartva szép előadásokat tudunk létrehozni.

Javaslom, hogy ezeket az ünnepeket **elsősorban a felső tagozatosok és/vagy gimnazisták számára** hangsúlyozzuk, hiszen a kicsik értelmi és érzelmi befogadóképessége itt korlátozott. Őket bátorítsuk arra, hogy vegyenek részt családjukkal a központi vagy a lakóhelyükön szervezett ünnepségen, melynek formáságai megérinthetik őket (koszorúzás, mécsesgyújtás stb.), vagy kis zászlócskákat tűzzenek az emlékmű virág-ágyásába.

A holokausz emléknapijának megszervezése még nehezebb.

Bonyolultsága, összetettsége miatt kell épp az egyszerűsége és az érzelmi megérintésre törekedni. Katartikus és amatőr színjátszók számára inspiráló élmény volt Kelemen István színművész előadása e témában: Radnóti verseire felépített, hegedűszólókkal kísért, megrázó program a munkaszolgálat és a lágerélet szörnyűségeiről. Ebben az előadásban a legfőbb rendező erő a vers volt. Ebben a témában az érintett korosztály számára talán a legizgalmasabb és legbefogadhatóbb drámai mű Balázs Ágnes *A piros bicikli* című egyfelvonásosa, illetve a Versszínház Faludy-műsora.

Műfajilag e témához még a minidráma, a monológok, a drámai hatású párbeszédnek illenek leginkább. E témakörben született a legtöbb megrázó film, melyek gondos, hatásvadászatot kerülő, visszafogott válogatásával érhetünk célt.

A kommunizmus áldozatainak emléknapija megünneplésére szintén a fenti módszereket ajánlom. Tapasztalatom alapján nagy hatású még a budapesti Terror Háza Múzeumba szervezett kirándulás, ahol a profi idegenvezetés, a hazahozható ismertető, a multimédiás bemutatók élő történelemórává varázsolják a megemlékezést. Ide elsősorban a felső tagozatostól (7. osztálytól) az érettségiző korosztályig érdemes tanulókat szervezni, akár több napon is, hogy minél többen láthassák. Azon a településen, ahol van erre emlékező szobor, látogassuk meg a csoportokkal, helyezzünk el egy szál virágot, hangozzon el egy szép vers- vagy prózarészlet.

Komoly és sok előkészületet igényel a **Trianon-emléknap**. Ha az iskola finanszírozni tudja, érdemes meglátogatni a várpalotai Trianon Múzeumot. Ha az iskolában tartjuk az emlékünnepeket, a fentieket érdemes figyelembe venni.

Természetesen minden alkalomra készülhet minőségi Power Point, Prezi, de igényesen megszerkesztett memoárrészletek is nagy hatást keltenek. Ha van a településen ilyen jellegű emlékmű, érdemes fáklyás felvonulást tartani. Gimnazistáknak, nagyobb diákoknak maradandó élményt nyújthat a *Te rongyos élet*, az *Eldorádó*, a *Szabadság, szerelem*, a *Nap utcai fiúk*, a *Mansfeld* vagy a *Tanú* című film, valamint a korszakról készült nagyszámú dokumentumfilm megnézése, értő, igényes és érzékeny megbeszélése.

II.2. Ha dramatikus játékokat, színjátékos feldolgozást vállalunk...

Egy-egy osztály vagy művészeti csoport rendezői-dramaturgiai segítséggel olyan ki-sebb színpadai művet hozhat létre, mely **elsősorban az abban a korban élt hétköznapi emberek életén keresztül világítja meg a politikai-hadi események hatását**, ezzel közelebb hozza, és erős érzelmi azonosulást kiváltva segíti a kor történéseinek megértését.

Március 15.-ével kapcsolatosan gazdag irodalomból válogathatunk: *A kőszívű ember fiai* részletei, Gárdonyi Géza *Emlékezetes napok a magyar történelemből*, Móra Ferenc *Kuckó király*, *A furulya*, *Kevély Kereki* című írásai, valamint sok-sok helyi népmonda a szabadságharc kicsi hőseiről, melyek színjátszós feldolgozásával erős érzelmi hatást válthatunk ki, mivel a korosztályi azonosság nagyon fontos a megértésben.

Október 6-án előadhatunk egy részletet *A kőszívű ember fiai* híres Haynau-jelenetéből vagy egy képzelt történetet a vértanúk és látogatóik találkozásáról a börtönben. Megrázó hatású lehet egy-egy család kivégzés előtti vagy utáni óráinak eljátszása.

Október 23-át több esetben is feldolgoztam dramatikus játék formájában. Mindegyikben kínosan ügyeltem arra, hogy **kizárólag korabeli, eredeti újsághírek, akkor keletkezett irodalmi művek alapján** szerkeszsem és írjam meg a szöveget. Törekedtem arra, hogy mindegyik forgatókönyvben az akkor élt gyerekek, felnőttek szemszögéből láttassam az eseményeket, sőt a korabeli újságcikkek dokumentumként való felhasználásával valós, megtörtént eseményeket, történéseket mutassak be. Ennek egyik előnye, hogy senkinek az érzékenységet nem sértjük, mert a tények magukért beszélnek. Különösen fontosnak tartom akár tanárok, akár felnőtt színjátszók bevonását a játékokba. Egyrészt a játsszó gyerekeket erősíti a hitelességben, másrészt a nézőket is megfogja az életszerű ábrázolásmód.

Érdekes ünneplés, ha az aradi vértanúk utolsó mondatait megtanulják a diákok, és így mennek az előadásra. Ott kapnak egy feladatlapot, majd az előadás közben megfigyelik és feljegyzik, hogy milyen sorrendben szólaltak meg a szereplők. A legpontosabb feladatlapot összeállítók olyan jutalmat kapnak, ami szorosan kötődik az ünnephez, pl. kokárdaalakú tortát vagy a vértanúk aláírásával ellátott oklevelet.

II.3. Manapság talán a legnépszerűbb formája az együtt játszásnak, együtt gondolkodásnak az *interaktív játék*

Ezt a formát is szeretettel ajánlom, bár megjegyzem, az egyik legmunkaigényesebb módszer. A történelmi események gazdag, változatos cselekménysora óriási válogatási lehetőséget ad a rendezőnek. De mindenképpen fókuszáljunk a konkrét eseményre, hiszen ezzel érjük el a legerősebb hatást.

A játékok lényege az egyes események helyszínekre bontása, s azokon az előre felkészített „játék mesterek”, animátorok (felnőttek és gyerekek) egy-egy csoportnyi, osztálynyi gyerekekkel mintegy eljátsszák: mi is történhetett ott és akkor.

Ez a jelenidejűség adja ennek a formának a legnagyobb hozadékát: minden résztvevő úgy érzi, az időgép visszarepítette a múltba, és ő is formálhatja, alakíthatja az eseményeket, úgy, ahogy az akkor élt felnőttek és gyerekek tették.

Saját példaként csak a március 15-i interaktív játékot említem („Egy nap a forradalmárokkal”), ahol a nap legfontosabb helyszíneit rendeztük be korhű díszletekkel, jelmezes szereplőkkel (Pilvax, nyomda, egyetem, Nemzeti Múzeum, Táncsics börtöne, Nemzeti Színház). Egy-egy osztály (ez természetesen függ az adott iskola létszámától, lehet egy évfolyam is) tanulóit az animátorok idegenvezetőként helyszínről helyszínre vezetve közösen eljátsszák a nap eseményeit. Minden helyszínen rövid színjátékban van részük, igazi szereplőkkel, akik bevonják a nézőket, majd továbbviszik őket a következő helyszínre. Bátran alkalmazható bármilyen körülmények között, csak komoly előkészítést igényel. Trencsényi László hasonló jellegű interaktív játékaikról több kiadványt jelentetett meg.

II.4. A gyerekek nem csak azért szeretik, mert más – *rendhagyó tematikus órák szervezése*

Rendkívül fontos a diákok számára olyan **szakértők, ismert írók, költők, történészek, tudósok látogatása**, akikről még hitelesebben kapnak tájékoztatást egy korszakról, egy fontos történelmi személyiségről.

Iskolánkban soha nem felejtjük el Janikovszky Éva látogatását, akinek dedikált könyveit a gyerekek ma kincsként őrzik. Máskor pedig Varga Domokos bácsi varázsolta el bájnos öreges előadómódjával, szípkázó szellemiségével a gyerekeket, és eldicsekedhetünk azzal is, hogy mi még személyesen találkoztunk Lócival (Szabó Lőrinc fiával) a költészet napján. Természetesen tudom, hogy minden iskola őriz ilyen élményeket, és épp ezért vagyok lelkes e tekintetben, mert látni, hogy mekkora hatást váltanak ki ezek a rendkívüli személyiségek.

Mindezeket azért említettem, mert a történelmi ünnepségek sorában is helyük van az ilyen találkozóknak. Járt nálunk családfakutató, aki 1848-as személyiségeket talált elődei között. Érdekes meséi közelebb hoztak egy korszakot a gyerekekhez.

Emlékeztet lehet a felsős diákok számára, ha **még élő szemtanút hívunk rendhagyó történelemórára** (valamilyik kisdíák nagypját, dédapját), akivel a történelemtanár vagy az ünnepséget szervező tanár beszélget a holokausztról, a kommunista diktatúráról, a kitelepítésről, az 56-os eseményekről stb. Nem tudhatjuk, hogy a holokauszt túlélőinek vagy az 56-os forradalom résztvevőinek meghívása, a velük való beszélgetés pontosan milyen hatást vált ki a gyerekekben, de ha ezt a formát választjuk, mindenképpen lelkiileg-emberileg érzékeny, jól felkészült tanári – „riporter” – munkára van szükség a lelki folyamatok egyensúlyban tartásához.

Még érdekesebb lehet, ha riporterversenyt szervezünk erre az alkalomra, ahol 4-5 (előre felkészült) versenyző teszi fel a kérdéseket a vendégnek. A program után a diákok által megszavazott riportert jutalmazzuk, és alkalmat adunk neki, hogy a honlapon, a helyi sajtóban vagy a városi televízióban bemutatkozhasson.

Erre az alkalomra is érdekes háttér lehet, ha **korabeli tárgyakat gyűjtenek a diákok**, és abból installációt készítenek. Az 1956-os forradalomra való emlékezést még személyesebbé tehetjük a helytörténeti jellegű részletekkel, melyhez könyvtári kutatómunkával kiválóan használható anyagokat találunk. Ha van ilyen, **emlékmenetet lehet szervezni** a helyi 56-os emlékműhöz. Ennek formája lehet (főleg kisebb gyerekek esetén), hogy technikaórán minden diák elkészít egy lyukas zászlót, és ezekkel vonul az egész iskola az emlékműhöz. Nagyon szép, látványos, ha ezeket a zászlókat az emlékmű tövébe helyezzük, és ott elhangzik egy-két korabeli vers (pl. Tamási Lajos: *Piros a vér a pesti utcán* vagy Tihanyi Tóth László: *Romok között a járdaszélén...* című verse) vagy egy szemtanú felnőtt beszéde.

II.5. Ha történelmi-irodalmi „akadályversenyt” vagy „időutazást” készítünk

Időutazás vagy kalandjátékok esetében természetesen a korábbi ünnepformáknál hosszabb a program (akár egy-két tanóra, netán egy egész délelőtt is lehet), de ez azért van így, hogy a nagyszámú érdekes, a diákokat többféle képesség- és tudássíkon foglalkoztató „állomáshelyen” az ünneplőknek legyen idejük próbára tenni tudásukat, hogy sikerélményhez jussanak.

Ennél a munkaformánál **az egyes állomásokon a legkülönbözőbb, a korszakkal kapcsolatos feladatokat kell megoldani, lehetőleg minél változatosabb formában** (irodalom, zene, képzőművészet, szellemi és ügyességi feladatok), melyek az előzetes felkészülésen alapulnak.

A felkészüléshez a történelmi szakkönyvek, a népszerű ismeretterjesztő könyvek adnak sok segítséget, és jó szívvel ajánlom a *Rubicon* c. történelmi folyóirat tudományosan megalapozott információinak beépítését.

Nekem nagy hasznomra volt (az időközben pénzühiány miatt sajnálatosan megszűnt) *Szemtanú* című időutazó folyóirat, mely a mai újságok szerkezetének, rovatainak mintájára mutatott be egy-egy történelmi kort a legszemélyesebb, legérdekesebb információkkal. Görögország, Róma, Bizánc, a kora középkori Magyarország ilyen elevenségű bemutatása ihletett meg egy „időutazó folyóirat”-pályázatra. Talán még fellelhetők példányai könyvtárban, antikváriumban, de mi magunk is készíttethetünk ilyen újságot felsős diákokkal szakkönyvek, internetes anyagok felhasználásával, vagy akár a vetélkedő „beugró” feladata is lehet egy ilyen újság elkészítése.

II.6. Hogy használjuk fel a sulirádiót és a rádiós-televíziós médiaműfajokat?

Érdekes ünneplési forma lehet egy, **az iskolarádióban lejátszott, szerkesztett riport jellegű műsor**. Eredeti történelmi forrásokból, a szemtanúk, érintettek naplójegyzeteiből és egyéb feljegyzésekből az „utolsó éjszaka” vagy a történelmi eseményről készült „helyszíni riport” élményét adhatjuk így. Feléleszthetjük a régi rádiós hangjátékokat is egy általunk megszerkesztett, dramatizált játékkal. Természetesen itt is szükség van egy bevezető narratori szövegre, majd a végén egy szép lezáró zenére. Nagyon hatékony forma a rádiós vagy élő riporterverseny, amikor a kompetens vendéggel 4-5 diák is beszélget, interjúformában, és a végén a közönség szavazza meg, ki volt a legjobb, kinek a kérdései, stílusa, hozzáállása, ismeretanyaga volt a legérdekesebb, legértékesebb.

II.7. A legnagyobb előkészületet igénylő és a legtöbb résztvevőt megmozgató tematikus történelmi játékok

Nagyon komoly, sok-sok időt, előkészületet igénylő, az egész tanuló ifjúságot megmozgató játékforma. Nehézsége és komplexitása miatt ilyen játékot két-háromévenként, pl. **kerek vagy a településünk születéséhez kapcsolódó évforduló alkalmával, esetleg egy országos szintű megmozduláshoz kötődően érdemes csak szervezni.**

Komplett pedagógusi teamre, szülői segítő csoportra, külsős szereplőkre, fellépőkre van hozzá szükség. Mivel egy ilyen játéknak nagyon komoly személyi, anyag- és eszközigénye van, érdemes hónapokkal előbb vagy már a megelőző tanév során betervezni a költségvetésbe.

A színházhoz hasonlóan a szervező teamben is ki kell jelölni a dramaturgot, a rendezőt, a kellékest, a jelmezfelelőst, az ének- és tánctanárt, a drámapedagógust, a technikust, a fotóst és minden egyéb fontos segítő, hiszen ez olyan összerendezett csapatmunkát igényel, ahol mindennek komoly felelősének kell lennie. Természetesen a felelősök között lehetnek diákok is, de őket inkább a felsőbb korosztályokból válogassuk, illetve olyan munkákkal bízuk meg, amit szívesen és könnyen el tudnak végezni.

Ilyen nagy formátumú esemény lehet például:

- egy lovagkori játék
- egy honfoglalás kori játék
- egy reneszánsz kori játék
- a pákozdi csata eljátszása.

II.8. Vetélkedni jó, azaz a tematikus vetélkedők módszertana

Ehhez a munkaformához csupán néhány ötletet kínállok, hiszen nincs olyan iskola, ahol ne tudnának a kollégák színvonalas, igényes vetélkedőket összeállítani. A vetélkedők izgalmasabbá tétele azért nagyon fontos, mert **csak úgy lehet hosszú távon fenntartani egy téma iránt az érdeklődést, ha a feladatok egyszerre játékosak és komolyak, egyszerre vetik alá szellemi, illetve fizikai próbatételnek a tanulókat.** A teljesség igénye nélkül pár feladattípus, mely bármilyen ünnepléshez használható:

- Igaz-hamis
- Totó-lottó
- Ki kicsoda?
- Ki írhatta az üzenetet?
- Ki mondta kinek?
- Barkochba
- Csoportosítás
- Egérrágta szöveg
- Időszalag
- Puzzle
- Kérdésturkáló (egy kalapból az adott témakörhöz kapcsolódó kérdéseket húznak a gyerekek)
- Amerikából jöttünk, mesterségünk címere
- Kakuktktojás
- Keresd a párját!
- Képturmix (a témához kapcsolódó összekevert képeket a megadott szempont szerint kell csoportosítani)
- Filmturmix (összevágott filmrészleteket kell sorrendbe tenni)
- Térképesdi (a témához kapcsolódó helyszínek megkeresése vaktérképen)
- Szaladgálós-keresős (a témához kapcsolódó, a játéktérben elrejtett kérdések/feladatok megkeresése, majd megoldása)
- Báb- vagy tárgykészítés adott anyagokból
- Miniszíndarab adott helyszínen, szereplőre, időpontra

A fent felsorolt feladattípusokkal nagyon érdekes, változatos, szórakoztató, ugyanakkor komoly tartalmú vetélkedőket lehet összeállítani. Nagy segítséget jelent, hogy minden iskolában van már interaktív tábla, projektor, így gazdag képvilágú, szemléletes feladatsorokat tudunk készíteni.

Személyes tapasztalatom, hogy **amikor a diákokat is bevonjuk a feladatok összeállításába, még jobban érdeklődnek és jobban elköteleződnek a téma iránt.** Erdemes őket így motiválni.

Általában nagy sikere van az előzetes feladatoknak, mert bőven hagyunk időt az elkészítésükre, és a gyerekek kreativitását igen erősen megmozgatja egy-egy érdekes feladat. Vonjunk be a vetélkedőbe minél több nem vetélkedő diákot segítőnek, pontozónak, zsűritagnak, és hívjunk minél több gyereket drukkolni, szurkolni. Számukra így nemcsak érzelmi kérdés, hanem ismeretszerzés is a megjelenés.

Azt tapasztaltam, hogy a vetélkedőkre **érdemesebb korosztálybeli egyes csapatokat összeállítani.** Azonkívül, hogy egyszerű terepe a más osztályba járók megismerésének, igen erős motiváló ereje van a csapatmunkában.

Könnyen kialakíthatjuk és fenntarthatjuk az érdeklődést, ha a vetélkedőt megelőző héten, mindennap ugyanabban az időben az iskolarádióban kvízversenyt tartunk (pár kérdéses gyorsverseny) a témában. A helyes megfejtőket már ekkor megjutalmazhatjuk.

Emelhetjük a vetélkedő rangját, ha zsűritagnak hívunk más iskolában tanító pedagógusokat, volt tanárokat, diákokat, helybéli szakembereket, nyugdíjas tanárokat, felsőbb évfolyamos diákokat, érdekes embereket.

Ne feledkezzünk meg a vetélkedő előtti jó hangulat megteremtéséről sem. A témához illő verssel, rövid színdarabbal, bábműsorral, filmrészlettel, zenével, esetleg egy közös, jópofa ismerkedős játékkal oldani lehet a feszültséget, és megteremthető a vidám alaphangulat. A vetélkedő végén, míg a zsűri dönt, szintén bevethető egy kedves játék, egy közös tánctanulás a várakozás feszültségét oldandó.

Figyeljünk arra is, hogy az ajándékok is motiválóak legyenek, illetve illeszkedjenek a vetélkedő témájához. Nem kell feltétlenül boltban vett drága ajándék, ha tudunk olyat készíteni, ami igényes és kedves emléktárgy (pl. a honfoglalási vetélkedőn lehet díj egy korabeli öltözkű, csuhéból készült figura, március 15-én egy kokárdatorta stb., de nagy örömet szerezhet a rajzszakkörösök, keramikusok által készített kis plakett is az adott vetélkedőre kitalált logóval).

II.9. Versenyezzünk, azaz *alkotópályázatok* (irodalmi, történelmi, képzőművészeti, zenei stb.)

Ezen a területen sok színes, változatos módszer van forgalomban, így én csak egy-két ötlettel szeretném bővíteni a meglévőket. Egy-egy történelmi eseményhez kapcsolódó ünnephez szorosan köthető az adott korszak kultúrtörténete – pl. a március 15-éhez a reformkor, október 23-ához az 50-es évek stb. –, így a legváltozatosabb alkotópályázatokat lehet kigondolni. Olyan pályázatokat érdemes kiírni, **amelyekben az irodalomtól a képzőművészetten át a természettudományokig valamennyi diszciplína képviselteti magát.**

A pályázatok körének csak a csillagos ég és a pedagógusok fantáziája, illetve teherbíró képessége szab határt: fiktív levél írása, időutazó folyóirat készítése, makettpályázat, fodráspályázat, ételpályázat, díszlet- és jelmeztervek, fegyver- és eszközkészítés, szepkiejtési verseny, szépíró verseny, vers- és prózamondó versenyek (ezek kifejezetten az ünnep témaköréből merítsenek irodalmi anyagot), tesztek kitöltése, installációk készítése – mind-mind alkalmas a diákok képességeinek kibontakoztatására, az ünnep hangulatának megteremtésére. Bízunk a gyerekek fantáziájában, ügyességében, ötletességében, és meglesz az eredmény!

II.10. Flashmob-ötletek

Az emlék- és világnapok megünnepléséhez csupán egy (nem általam, hanem kollégáim által kitalált, de nagyon jó ötletnek tartott) forma: a tanév kezdetén minden osztály diákönkormányzat-vezetője húz egyet a cédulákra írt napokból. Ezután **teljesen az osztályok fantáziájára, ötletességére, kreativitására van bízva, hogy hogyan oldja meg mondjuk Szent Flórián bemutatását vagy az úrhajózás napját.** Egy kikötés van (a költészet napját kivéve), hogy tanórát nem vehet el. Így született pl. a nagyszüneti lufiúrhajó-eregetés (évszámmal, névvel ellátva, az elsősök által röptetve) egy hőlégballon-bajnok előadásával. A víz világnapján pedig fehér és világoskék pólóban készült vízcepp-animáció szerzett nagy örömet.

Kiváló példa még a kollégáim által szervezett március 15-i flashmob: az iskola tanulóit piros-fehér-zöld színű pólókba öltöztettük, majd kokárda alakba rendeződtek, s fentről lefényképeztük őket. A fénykép megjelent a faliújságon, a honlapon, az osztálytermek tábláin, és minden diák megkereshette magát rajta. A kiegészítő program pedig kokárdapályázat, piros-fehér-zöld ételek elkészítése és történelmi akadálypálya volt.

A költészet napján nagyszerű élmény volt az „Ajándékozz verset!”, a „Versdoboz” vagy a „Lufiversek” projektje. Az „Ajándékozz verset!” játékba a település lakóit is bevonjuk: minden diák leírja egy kedvenc versét egy lapra, és kisebb csoportokban sétálva, szétosztják a lapokat a járókelőknek. A „Versdoboz” és „Lufiversek” játékban az iskola egész területén felfüggesztett dobozokon és lufikon a gyerekek kedvenc versei olvashatók. Külön meg lehet jeleníteni a diákok által írt verseket, ha kijelölünk erre egy sarkot, ahova a gyerekek saját költeményeiket elhelyezik. Adjunk rá lehetőséget, hogy mindenki megismerhesse a tehetségek munkáját.

Egy biztos: az így létrehozott demonstrációk, happeningek, flashmobok nagyon emlékeztetésekre maradnak a diákoknak. Nagy előnyük, hogy **nincs többhetes előkészítő munka, az esemény napján a diákok kreativitása kap hangsúlyt – az így spontán létrejövő élmény közösségformáló ereje miatt csak ajánlhatom mindenkinek.**

Szívből kívánom, hogy az ünnepek által a gyermeki személyiség fejlesztésében – akár új, akár az Önök számára bevált hagyományos módszerekkel –, érjen el minél több sikert, hogy a diákok is, tanárok is azt érezzék: „Igen! Ez a mi ünnepünk!”

Néhány szempont iskolai megemlékezések készítéséhez

Érettségien esett meg, hogy a jelölt egyetlen eseményt sem tudott megemlíteni március 15. történései közül... Pedig elsős kora óta legalább tizenkét ünnepségen hallhatott a Pilvaxról, a *Nemzeti dal*ról, Táncsicsról. Nem kisebbítve a vizsgázó felelősségét, feltehetjük a kérdést: rendben vannak-e történelmi megemlékezéseink?

Sokáig vonakodtam, hogy elvállaljak-e ilyen jellegű színpadi munkát, aztán nyolc éve megpróbálkoztam egy Gulag-élműsorral. Azóta számos eseményt feldolgoztunk az osztályaimmal: október 23-át, holokausztot, karácsonyt, pedagógusnapot, március 15-ét. Hadd foglaljam össze azokat a főbb alapelveket, amelyeket a gyakorlati munkából levontam.

Szöveg: **Achs Károly** tanár, Karcagi SZC Teleki Blanka Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Mezőtúr

1. Mi a célunk a műsorral?

Ismeretátadás? A történelemóra színpadi megismétlése? Vagy inkább az érzelmekre hatás, az ünnepélyesség? Ismeretek nélkül valóban nem fog működni az előadás. De valamiféle érzelmi, művészi megközelítés is nélkülözhetetlen. Az arányok témától, helytől függenek. Általános iskolában hangsúlyosabb lehet március 15. eseményeinek számbavétele, mint gimnáziumban. Viszont egy Gulagról szóló műsorban még a gimnáziumban is több adat, esetleg kivetítés is szerepelhet, mert a téma nem annyira ismert. A legérdekesebb úgy hatni az érzelmekre, hogy közben új megközelítést, új információkat is adunk.

2. Honnan vegyük a forgatókönyvet?

Csak látszólag a könnyebbik út, ha kész anyagot választunk a műsorhoz. A másolt műsorok ritkán sikerülnek, szereplőik ritkán alkotók, inkább csak végrehajtók, a rendező nem tudja minden lépés mögöttes tartalmát, maga a másolás pedig etikai kérdéseket is felvethet. Egy megemlékezés akkor jó, ha a tanárok is, a gyerekek is hisznek a fontosságában, ha van közük hozzá, ha tudják, mi miért van benne. Ezért sokkal izgalmasabb a saját magunk által kitalált, olykor megszenvedett koncepció. Kevés boldogabb idő van egy tanár (és egy diák!) életében, mint amikor beindul a munka, amikor elkapja őket az alkotói hev.

Természetesen olyan tanár is megkaphatja a munkát, aki nem mozog otthonosan a színpadon – neki segíthetnek a nyilvánosságra hozott forgatókönyvek (például a **SuliHáló** honlapon), de mindenképp kezeljék szabaddon, formálják át az ott található anyagot.

3. Kell-e egyáltalán forgatókönyv?

Gyakran előfordul, hogy a felkészítő tanár nagy munkával összeállítja a kész szöveget, majd kiosztja a gyerekeknek – pedig nem feltétlenül ez a legjobb út. A tanárnak valóban feladata, hogy kitaláljon egy koncepciót, alapötletet, de ha ez megvan, akkor a gyerekekkel együtt találják ki a részleteket. A színpadi munka kezdetén legyenek improvizációk, aztán foglalkozzunk egyik-másik pontosan elképzelt részlettel: egyszer csak elkezdnek a gyerekek is előállni nagyon jó ötletekkel. Ezzel azt is elérhetjük, hogy alkotótársak lesznek, hogy ügyökké válik az előadás, és a közös munkából alakul ki a szerkezet is. Ha örömteli munka folyik, akkor akár le sem kell írni a szó szerinti forgatókönyvet, csak a főbb pontokat, illetve a kötött szövegeket.

4. Mi legyen az alapötlet?

Egy történelmi eseményt nem csak a közismert mozzanatain keresztül lehet bemutatni. El lehet távolodni térben is, időben is, főszereplőkben is. Március 15-én nem a múzeum lépcsőjén szavaló Petőfit elevenítjük meg, hanem a forradalmárfeleségeket; október 23-án nem Nagy Imre beszédét idézzük vagy a rádió ostromát, hanem az aggódó szülőket, akiknek nem érkezett haza a gyermekük, miközben hallatszódna a távoli lövések. Vagy 1958-at, amikor a feleség megkapja a hivatalos levelet férje kivégzéséről. A gyereket, akit tizenéves korában visznek ki először az elvadult 301-es parcellába apja sírjához. A nézőpont megválasztása is fontos. Milyen volt 56 egy kamasz szemével?

Különösen érdekesek lehetnek a helyi események: aszszonyok beszélgetése a piacon katona férjükről, idézetek korabeli helyi újságokból, az elesett honvédek nevének felsorolása, köztünk élő 56-osok börtönnaplója stb.

5. Kapcsolódás a jelenhez

A jó műsorok akkor hatnak, ha van kapcsolódásuk a mához és magához a nézőhöz. Ez azonban kényes terület: könnyen átcsúszhatunk az aktuálpolitikába. Megkérdőjelezhető, ha konkrét politikai szereplőkre, friss hírekre történik utalás, ugyanis az iskola nem a pártpolitizálás helye. Viszont értékbeli állásfoglalása lehet tanárnak, diáknak, amelyet elsősorban hangsúlyokkal kellene kifejezni. (Mondjuk, az 56-os műsorban súlyossá tenni a disszidáljak vagy maradjak kérdését. Vagy a holokauszt feldolgozását nem a deportálásnál kezdeni, hanem az első kicsi aggasztó lépéseknél: bezárják a kaput a tavaly még beengedett szomszéd gyerekek előtt.)

6. Az előadás szerkezete

Amit nyelvtanórán tanítunk a szövegkohézióról, érvényes a színpadon is: kellene ismétlések, párhuzamok, ellentétek, témahálózat és még sok-sok elem a globális (és lineáris) kohézió érdekében.

Legfontosabb a szerkezet. Hogy lehessen tudni, hol van a műsor eleje, közepe, vége. Hogy ne maradjanak elvarratlan szálak. Hogy legyenek kiemelt pontok, amelyekre támaszkodhat a folyamat. Az erős szerkezet nagyban hozzájárul ahhoz, hogy fenn tudjuk tartani a közönség figyelmét.

A színpad alapvető eleme a feszültség. Jót tesz a műsornak, ha teremtünk benne „feszültségpontokat”. (Például az éppen ismerkedő fiatal pár eljut az árjáknak és zsidóknak kijelölt padig. Mit csináljon az egyik, mit a másik? Mi lesz a reakció?)

7. Külsőségek

Ne felejtsük el, hogy a színpad legerősebb eleme az élő emberi játék! Ha nem bízunk magunkban vagy a gyerekekben eléggé, ha nincs a műsorból igazi gondolat, üzenet, vagy éppenséggel még több információt, még több hatást bele szeretnénk tölteni műsorunkba, akkor a díszlet, a jelmez, a zene, a vetítés könnyen átveheti a hatalmat. Inkább a szereplő gyerekek színpadi jelenlétére építsünk. Egy jó műsor akkor is hat, ha utcai ruhában a csupasz bordásfal előtt adjuk elő.

8. Ki épül a műsorból?

Ideális esetben mindenki. De legtöbbet a szereplő gyerekek. Még egy nem kiemelkedő előadás esetén is rengeteget épülnek a felkészülés közben: gyakorolják az együttműködést, a fegyelemre való képességet, találkoznak a történelmi szituációkkal, felelősséget (egyben szabadságot), alkotó energiákat kapnak örömmel telített munka során – azaz tehetséggondozásban részesülnek. Egyik-másik osztálynak ez az egyetlen lehetősége, hogy találkozhasson a színpadi munkával. Ezért sem mindegy, hogyan sikerül a megemlékezésünk. Ez már a mi felelősségünk.

Agyerekek gyakran vágynak arra, hogy felnőttek legyenek. Például, amikor nem ehetik meg az ötödik fagyaltgombócot. Amikor nem maradhatnak otthon dolgoztatás helyett. Amikor nem érhetnek későn haza egy buli után. A felnőtttség ezekben a helyzetekben nem egyszerűen jónak látszik, hanem igazi megoldásnak. Hiszen a felnőtt az, aki megmondhatja, kijelölheti, eldöntheti azt, hogy csak négy gombóc, hogy este 10-re, és hogy bizony nem. Nem lehet kihagyni azt a témazárót. A felnőtt nincs kiszolgáltatva annak a rengeteg szabálynak, amelyet fölöslegesen megtanult: úgyis mindig megismétlik őket. És hiába mondják a felnőttek, hogy élvezni kellene a gyerek- és fiatalkort, hogy soha olyan boldogok nem leszünk később, mint amikor éppen érthetetlen szabályok ellen lázadunk, ezt nem könnyű elhinni. Amikor pedig könnyű lenne, akkor már rég nem vagyunk gyerekek. Akkor már visszasírjuk az önfeledt játékot, sajgó szívvel emlékszünk a kalandokra és harcokra, még a félelmeinkre is. Minden emlék becses lesz, mint az emlékkönyvek régimódi fémkapcsa. Éppen azért, mert véget ért, a gyerekekkel együtt.

Van azonban valami, amire nemigen figyelmeztetjük gyerekeinket, diákjainkat, amikor az ifjúság mulandóságáról szolunk. Pedig ez a valami tényleg hiányozni fog az utolsó tanévet követő életünkből, beleértve a felsőoktatásban töltött időt is: az iskolai ünnepség. Azok a közös, szép ruhás, szorító cipős, osztályonként felvonulós, tornatermes, igazgató, verses események, amikor együtt emlékezünk. Amikor elmarad két óra. Amikor a társainkat nézzük szavalat, éneklés közben, és esetleg kuncogunk, unatkozunk vagy álmodozunk, de mégis: együtt vagyunk.

Csak itt, csak most

Szöveg: **Aczél Petra** | Fotó: Nagy Gábor

Az emlékezést nem lehet parancsolni. Pláne, ha nincs mire, már, ami a személyes tapasztalatot illeti. Nincs, aki a ma élők közül élete részeként visszaidézhetné a szabadságharcos magyar márciust, és egyre kevesebben, akik forradalmi októberünknek személyes tanúi voltak. Egyetlen mai diák sem átélője ezeknek – talán családi szálak köthetik őket erősebben egyik vagy másik ünnepünkhöz. A gyerekek, tanítványaink ezeket a közös, iskolai ünnepségeket fogják saját történelmi emlékeiknek tekinteni. Legyenek tehát bármennyire kényszerűek vagy unalmasak, hasonlítsanak bármennyire az előző évre, mégis különleges események. Csak diákkorunkban jutnak osztályrészünkül. Felnőttként a munkaszünet lesz az ünnep. Nőnapkor az egyenszefű. Október hatodikát talán valaki megemlíti, de valószínűbb, hogy senki – az online hírportált olvasva figyelmeztet csak a dátum. Oly sok mindennel együtt, ami mulandó és értékes a gyerekkorban – és nem sajátja a felnőttkornak –, az iskolai ünnepséget is fel kellene sorolni. Már csak azért is, hogy később, a kötelező munkahelyi karácsonyi partik és hétvégi csapatépítő tréningek közepette jó szívvel lehessen visszagondolni rájuk.

Az iskolai ünnepség különleges adománya a diákéveknek. Nekünk pedig, a sors kegyelteiként ebből még mindig részesülő tanároknak, ezt az üzenetet is át kellene adnunk tanítványainknak. Közvetlenül mielőtt arra kérjük őket a díszterembe indulva, hogy idén ne pusmogják szét a műsort...

Kedvelt szatirikus irodalmi-filmművészeti téma egy-egy korszak erőszakolt, közhelyes ünnepségeinek, ünnepi díszleteinek, különösen ünnepi beszédeinek karikírozása. Különösen emlékeztetésekből a szempontból a „népi demokrácia” korszakának megfelelési kényszerből fakadó ünnepi beszédei. De a nagy nemzeti ünnepek kötelező iskolai megünneplését is sokszor belengi a fásult unalom, ha – akár ünnepi, retorikus köntösben is – közhelyáradattal szembesülünk. Az ünnepek fő kelléke, az ünnepi beszéd hol szárnyaló magaslatokban, messze a hallgatóság feje fölött száll el, nem érintve senkit, hol pedig olyan lapos, hogy elkészni sem lehet alatta. A kettő között lennének a hatásos, jó beszédek.

Vajon mitől lehet érdekes, elgondolkodtató egy ünnepi beszéd? A klasszikus retorika tanít erről. Nálunk a sokáig a nyelvműveléshez kapcsolódóan adtak ehhez tanácsokat (pl. *Szónokok, előadók kézikönyve*). És ezt hol tanulhatták meg azok a közéleti szereplők, akikre ez a feladat hárul? Gyakorlatilag: sehol. Egy ideje ugyan visszalopakodott az iskolába, pontosabban a „nyelvtankönyvekbe” a retorika, de vajon hány iskolában készítik fel a diákokat beszédírásra? Az egyén szempontjából csak bizonyos beosztást elérve, felnőttkorban válhat fontossá ez a tudás. Vállalatvezetők, igazgatók, képviselők, egyesületi tisztségviselők pozíciójuk elnyerésekor ismerik fel ennek a tudásnak a szükségességét. Ekkor fordulnak – méregdrága – kommunikációs tanácsadókhoz vagy – ha találnak ilyet – beszédíró képzésekhez.

Az ünnepi beszéd

Szöveg: **Balázs Géza** | Fotó: Nagy Gábor

Mert a jó beszéd – természetesen – tanulható. Alapja: a műveltség. Ebből fakad a gondolat. Az első gondolat rendszerint a közhely, amit tanácsos rögtön elvetni. Az ünnepi beszéd fő tartalmi-formai elemei lehetnek (a sorrend nem merev): alkalom (felidézés, ünnepi hangulat megteremtése) – konkrét esemény (kapcsolódás az adott helyzethez) – összefüggések – következtetés (utalások, üzenetek) – méltatás – értékelés – összefoglalás, kitekintés. Akkor jó az ünnepi beszéd, ha érezzük benne az alkalmat, az „itt és most” érzését. Azt, hogy bevon bennünket, nekünk szól. S csak akkor jó, ha ezt kisugárzó erővel teszi. Ez részben fakadhat az előadó személyiségéből, részben a tanult fogásokból.

Ezernyi tanulható apró műfogás létezik. A lényeg talán összefoglalható Luther Márton tanácsaival (*Asztali beszélgetések*). A világnak tetsző prédikátor: Legyen nagy tudományú. Legyen szép orgánuma. Legyen ékesszóló. Legyen szép küllemű, hogy kedveljék a lányok és a menyecskék. Pénzt ne kapni, hanem adni akarjon. Olyasmit mondjon, amit az emberek szívesen hallanak. Az Istennek kedves prédikátor: Képes legyen helyesen és igaz módon tanítani. Jó feje legyen. Jól tudja magát kifejezni. Jó hangja legyen. Jó emlékezőtehetsége legyen. Vegye észre, mikor kell abbahagynia. Meggyőződéssel és serényen végezze munkáját. Tegye föl rá életét és véré, vagyonát és becsületét. El kell túrnie mindenkitől a támadásokat és a bántalmakat.

Természetesen mindezekből valami el is maradhat. De hogy mikor mi, az a tudás! A retorikai tudás. Amivel érdemes foglalkozni annak, aki kiáll a közönség elé.

Prezentációk Prezivel

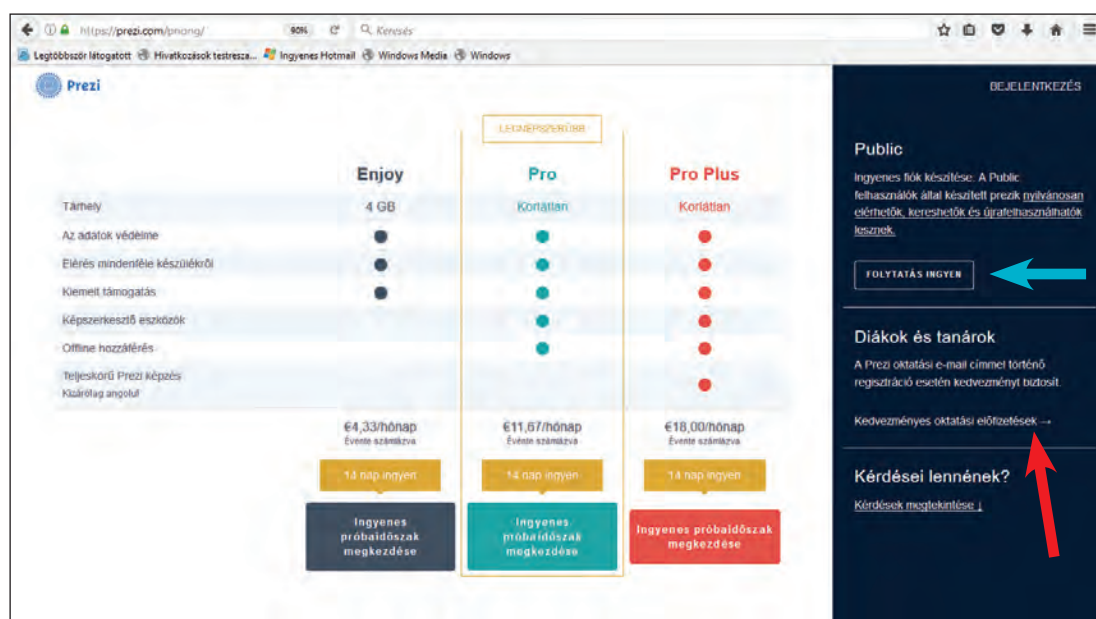
Szöveg: **Király Sándor**, az Eszterházy Károly Egyetem Információtechnológiai Tanszék vezetője

A Prezi egy magyar cég, mely azonos nevű, prezentációkat készítő alkalmazásával lett világhírű, bevételei legnagyobb részét az ennek a programnak a használatáért kapott összeg képezi. Sokakban felmerülhet a kérdés: Miért lenne szükségünk a PowerPoint mellett egy újabb, prezentációkat készítő alkalmazásra? Egyrészt azért, mert ezzel a programmal könnyebben tudunk nem lineáris prezentációt készíteni, azaz tetszőlegesen ugrálhatunk lejátszás közben a diák között. Másrészt a Prezivel látványosabb diasorozatot lehet előállítani – például nagyítás segítségével kiléphetünk a síkból a térbe, ha éppen lankadna diákjaink figyelve. Aki egyszer látott Prezit, az sosem felejt el. A Prezivel készített prezentációk látványosak, újszerűek, ráadásul biztosan minden dia megjeleníthető vele, bármi van rajta.

Prezi.com

Az alkalmazást a weben keresztül érhetjük el, a **prezi.com** oldalon. A Prezit regisztrálás után tudjuk használni, ugyanakkor Facebook- vagy LinkedIn-fiókunkkal is be tudunk jelentkezni, és tudunk prezentációt készíteni. Ha a jobb felső sarokban látható **Válgjon bele** gombra kattintunk, akkor láthatjuk, hogy az alkalmazás nem ingyenes. Három alapsomagja létezik (1. ábra), de bizonyos korlátozásokkal diákok és tanárok akár ingyenesen is használhatják. Ha a **Folytatás ingyen** gombra kattintunk (kék nyíl az 1. ábrán), az ingyenes fiók készítéséhez regisztrálnunk kell, melynek során a nevünket, az e-mail-címünket és a jelszavunkat kell megadnunk. Ebben az esetben prezentációink bárki által elérhetők lesznek, és nem lesz lehetőségünk az offline szerkesztésre, azaz nem tudjuk letölteni a Prezi for Windows programot, és csak internet-hozzáférés mellett tudunk prezentációt készíteni a programmal.

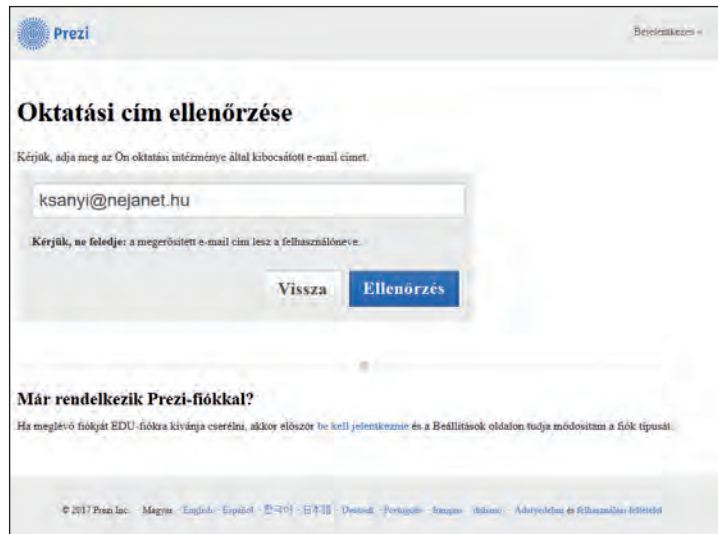

1. ábra

Ha a **Kedvezményes oktatási előfizetések** linkre (piros nyíl az 1. ábrán) kattintunk, akkor láthatjuk, hogy az *EDU Enjoy* csomag például 4 GB tárhelyet biztosít, viszont nem áll majd rendelkezésünkre képszerkesztő eszköz.

Ha rákattintunk a linkre, akkor kapunk egy új képernyőt. Ha itt az *EDU Enjoy* alatt lévő **Válasszon előfizetést** gombot választjuk, akkor megadhatjuk az iskolai e-mail-címünket (2. ábra), majd az **Ellenőrzés** gombra kattintva az iskola adatai következnek. A **Folytatás** gombra kattintva a Prezi azt ígéri, hogy küld egy e-mailt a megadott címre a bejelentkezéshez szükséges adatokkal.

De megtehetjük azt is, hogy a **Bejelentkezés** menüpontra kattintva a Facebook-fiókunkkal jelentkezünk be. Ezután el is kezdhetjük a prezentációkészítést.

2. ábra

Első lépések

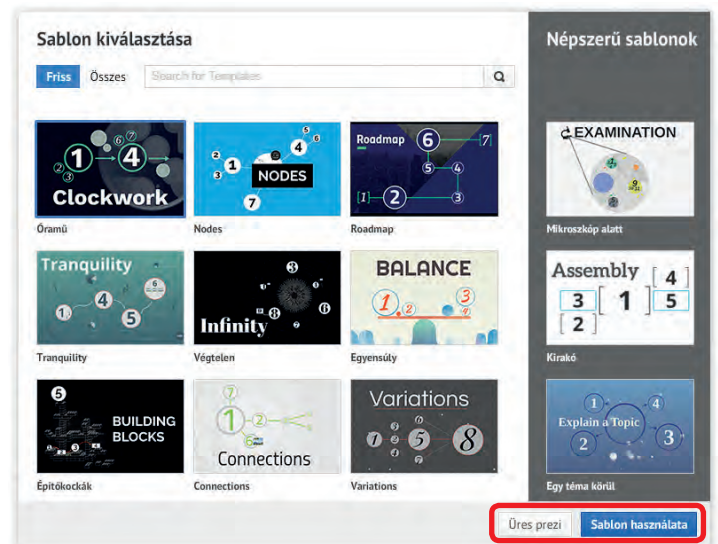
A Prezi a diák lejátszásához Flash Player 11-et igényel, amit, ha nincs a gépünkön, telepítenünk kell. Az **Új prezi készítése** gombbal tudjuk elkezdni a prezentációnk készítését.

Először egy sablont kell kiválasztanunk (**Sablon használata**), amely lehet valamelyik a **Népszerű sablonok** közül, de választhatjuk akár az **Üres prezi** gombot is (3. ábra). Ekkor nekünk kell beállítanunk a diák minden összetevőjének a tulajdonságait, például a háttérét, amely lehet saját kép is.

Minden dia egy nagy rajzvászonon helyezkedik el, és az aktuális dia szerkesztése közben is látható. A vászonon lévő tartalmat lehet nagyítani (+) és kicsinyíteni (–) (4. ábra), a **házikó** jelre kattintva visszajutunk az alapnézethez. A vászonra kattintva, az egérgombot nem felengedve pedig mozgatni lehet a vásznat. Az egér görgőjével is nagyíthatunk vagy kicsinyíthetünk. Ha megfogjuk az – ábrán épp kör alakú – diát a szélénél fogva (rákattintva, az egérgombot nem felengedve), megadjuk a helyét változtatni a vásznon. Így később a lejátszást is tudjuk majd befolyásolni.

Ezután, ha a dia belsejébe kattintunk, a Prezi a „Szöveg hozzáadása” lehetőséget kínálja fel. Milyen szöveget szeretnénk az első diára tenni? Kattintsunk az alapértelmezésben kör alakú dia tetszőleges részére, és el is kezdhetjük a szöveg bevitelét. Rögtön a szöveg fölött megjelenik egy szerkesztősáv, amelyben megadhatjuk, hogy a szöveg cím, alcím vagy szövegtörzs legyen, kicsinyíthetjük, nagyíthatjuk a szöveget, megadhatjuk a színét, a betű stílusát és formátumát (5. ábra). Próbáljuk ki az ikonsor több elemét is!

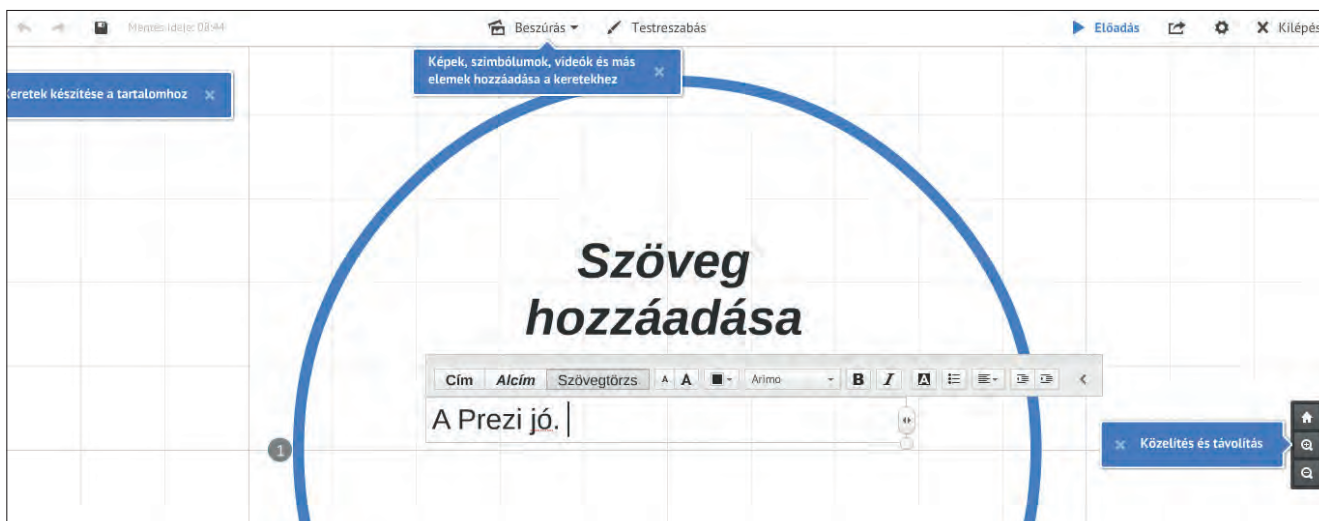
Ha befejeztük a szöveg bevitelét, nyomjuk meg az Esc billentyűt, vagy kattintsunk a dia egy másik részére!

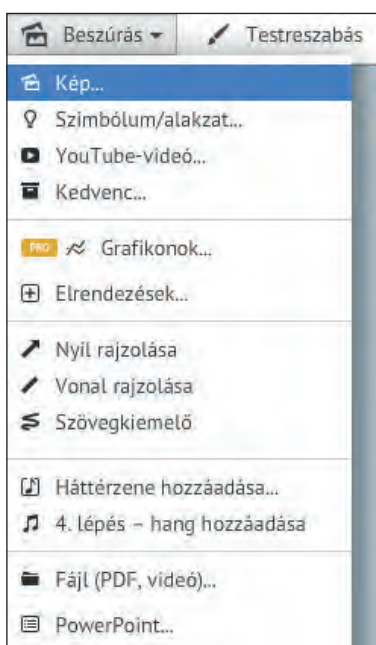
3. ábra

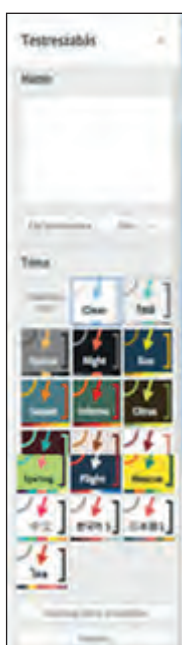
4. ábra

5. ábra

6. ábra

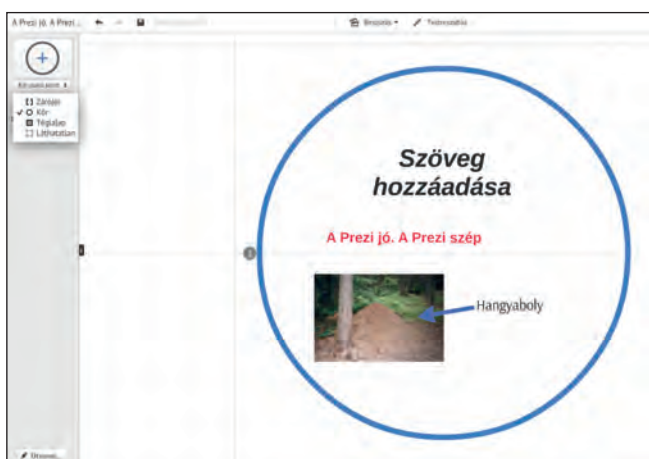
10. ábra

Természetesen nemcsak szöveget tehetünk ki a vászon, illetve az aktuális dia tetszőleges területére, hanem egyéb multimédiás elemeket is. Ehhez kattintsunk felül a **Beszúrás** gombra (5. ábra), amire legördülnek a lehetőségek elérését biztosító menüpontok (6. ábra). A 7. ábrán látható, hogy beszúrtunk egy képet és egy nyilat.

Ha elkészültünk az aktuális diával, és új diát szeretnénk a vászonra tenni, akkor kattintsunk a bal felső sarokban látható részre: **+**! Ekkor a Prezi hozzáad egy új diát a vászonhoz. Előtte (is) megtehetjük, hogy keretet váltunk, és például téglalap alakú kerettel folytatjuk a diák készítését (7. ábra).

Figyeljük meg, hogy ebben az esetben is mindkét diánk látszik. Mivel az új dia kisebb méretű, válasszuk a **Ráközelítés a keretre** gombot (8. ábra)! Egy-egy dia bármikor a **Kedvencek** közé tehető, megváltoztatható a típusa és a kerete színe, illetve a **Törlés** gombbal törölhető.

Az objektumokat (legyen az egy dia vagy a dián egy szövegdoboz) a sarkain található kis négyzeteket megfogva tudjuk átméretezni (8. ábra). Ha kijelöljük az objektumot, majd valamelyik kis négyzet fölé visszük az egérkurzort, megjelenik egy kör is, amellyel az objektumot el is tudjuk forgatni. Figyeljük meg, hogy ilyenkor is rendelkezésünkre áll a nagyítás (+) és a kicsinyítés (-) gomb, melyekkel rá tudunk közelíteni az objektumra, illetve távolodni tudunk tőle. A **kéz** jelre kattintva, az egérgombot nem elengedve tudjuk az objektumot mozgatni.

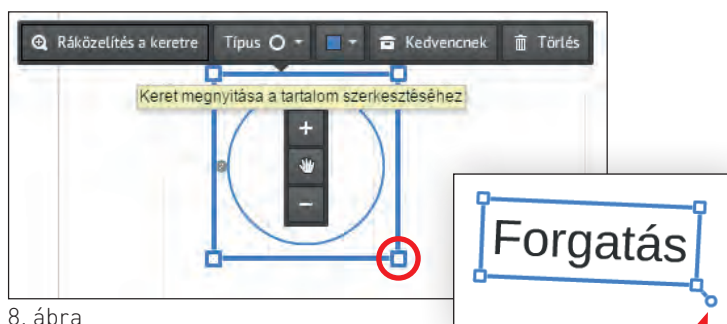

7. ábra

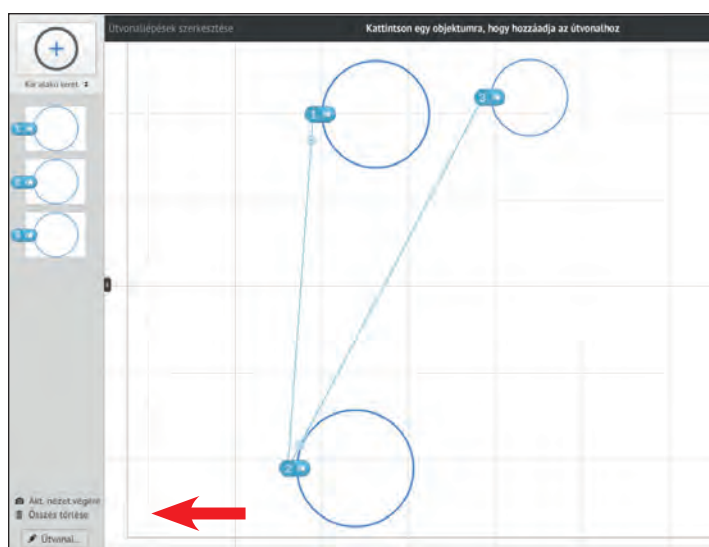
Vetítés

Ha elkészültünk az összes diával, akkor az **Előadás** gombra kattintva lejátszhatjuk a prezentációt (5. ábra). Váltani a diák között a szóköz billentyűvel lehet. A vetítés az aktuális diától kezdődik. Mivel mindig az összes diánk látszik a képernyőn, bármelyik diát megfoghatjuk (a keretre kattintva, az egérgombot nem felengedve), és mozgathatjuk szerkesztőmódban. Az egér görgetőgombjával nagyíthatunk, kicsinyíthetünk. Ugyanakkor a bal oldalon – mint a PowerPointban – láthatjuk azokat a diáinkat, amelyeket le akarunk játszani. Ha valamelyikre rákattintunk, akkor a Prezi ezt hozza be középre, nagyítva.

Az **Útvonal** gombra kattintva van lehetőségünk a vetítési útvonal megadására (9. ábra). Láthatjuk, hogy a diák sorrendje határozza meg a lejátszási sorrendet, a helyzetük a vásznon pedig megadja az útvonalat, amit bármikor meg tudunk változtatni. Ha a vásznon valamelyik dia fölé visszük az egérkurzort, akkor egy + jel jelenik meg. Kattintásra a dia hozzáadódik a lejátszandó diák bal oldalon látható listájához. Ha a bal oldalon visszük az egérkurzort valamelyik dia fölé, akkor egy piros körben fehér x jelenik meg. Erre kattintva a diát töröljük a vetítésből. Ilyenkor a rajzvászonról nem tűnik el a tartalom, csak a vetítésből töröljük. Ennek megfelelően egy diát akár többször is belerakhatunk a lejátszásba, a vászon különböző pozícióira helyezve. Ha befejeztük a szerkesztést, kattintsunk ismét az **Útvonal** gombra!

8. ábra

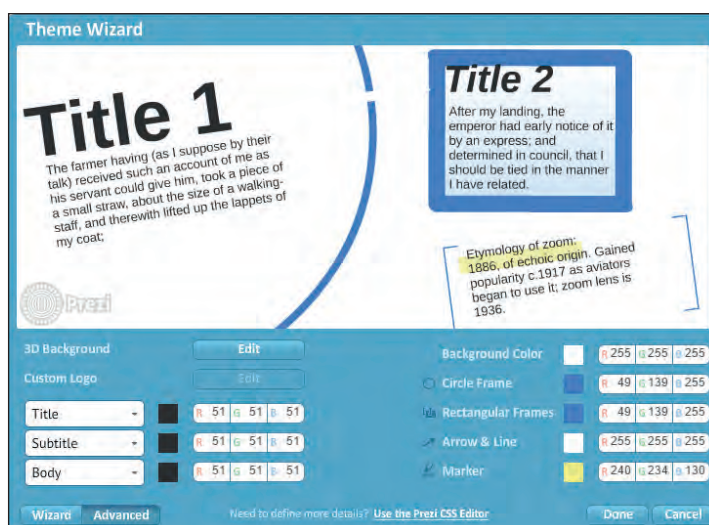

9. ábra

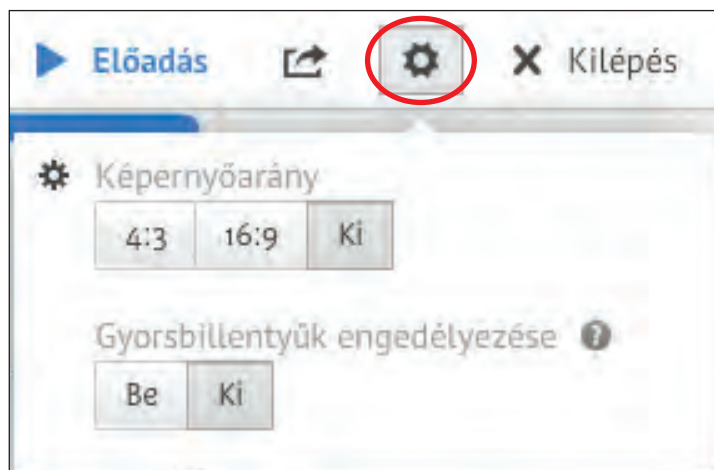
Testreszabás, beállítások

A **Testreszabás** gombra (felül a **Beszúrás** mellett) kattintva tudjuk beállítani prezentációnk stílusát: a színeket (háttér, betűtípus, keretek, nyilak stb.) és a betűtípusokat (7. ábra). Választhatunk a beépített sablonok (**Témák**) közül, vagy beállíthatjuk egyénileg a prezentációt alkotó objektum jellemzőit. A **Téma** csoport első ikonjára, az **Eredeti téma vissza**ra kattintva mindent visszaállíthatunk az eredeti formájába. A **Háttér** részben tudunk a diák háttérének saját képet beállítani vagy a diák háttérszínét megadni (10. ábra). A **Haladó...** részre kattintva egy „Témaválaszlót” kapunk (11. ábra).

Itt megadhatjuk a címek, alcímek és a többi szöveg színét, nem ingyenes használat esetén kicsérélhető a Prezi logója, megadhatjuk a háttér színét, stb. Alapértelmezésben az **Advanced** gomb az aktív, így egyszerre mindent beállíthatunk. A **Wizard** részben – amelyet vélhetőleg a haladó tartalom miatt már nem fordítottak le magyarra – lépésenként állíthatók be az egyes elemek, először a háttér és a logó, majd a **Next** gombra kattintva a betűk színe, az alcímek színe stb.

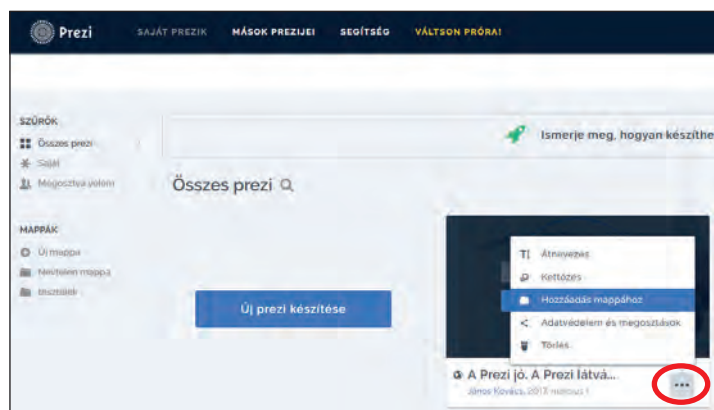
11. ábra

12. ábra

Az **Előadás** gombtól jobbra láthatjuk a **Beállítások** ikont (12. ábra), erre kattintva tudjuk beállítani a képernyőarányt és a gyorsbillentyűk engedélyezését, azaz billentyűkombinációk megadásával is elérhetünk bizonyos műveleteket. (A kettő között a **Megosztás** ikon található.)

A szerkesztést a **Kilépés** gombra kattintva fejezhetjük be. A Prezi folyamatosan menti a változtatásokat, de ettől függetlenül, a bal felső sorban látható **lemez** ikonra kattintva mi is menthetjük a változtatásainkat. Kilépéskor a Prezi **Lejátszás** oldalára kerülünk. Itt a bal felső sarokban látható **Saját prezik** gombra kattintva láthatjuk az összes eddigi prezentációnkat, mappáinkat. Később a **Szerkesztés** gombbal bármikor visszatérhetünk a szerkesztéshez, hiszen a prezentáció már meg fog jelenni a saját menünkben. Ha **Pro** előfizetésünk van, akkor a **Letöltés** gombbal le is tölthetjük a prezentációnkat.

13. ábra

Prezentációink rendezése

A **Saját prezik** menüpontra kattintva kapjuk meg azt a mappát, amelyben prezentációink (valamint néhány sablon) tárolhatók (13. ábra). De létrehozhatunk saját mappákat (**Új mappa**) is, melyekbe átmozgathatjuk az elkészült prezentációinkat. Ehhez csak annyit kell tennünk, hogy a **...** jelre kattintva kiválasszunk a **Hozzáadás mappához** menüpontot. Itt tudunk a prezinknek nevet adni vagy a meglévőt módosítani.

Talán a leírtakból is látszik, hogy a Prezi nem helyettesíti, hanem kiegészíti a PowerPointot. Sok olyan eset van, amikor nem érdemes Prezit használni, mert például nem kezeli az Office-programokat (pl. egy Excel-dokumentumot csak képként tudunk vele megjeleníteni). Viszont látványos, alkalmas a diákok figyelmének felkeltésére és folyamatos fenntartására előadásunk során.

Szabadidő

Itt a tavasz, a jó idő, végre többet lehetünk kint a természetben, és a kedvező fényviszonyoknak hála, talán a kézi alkotómunkához is megjött a kedvünk. Ajánlónkban olyan blogokat, honlapokat ajánlunk, amik inspirációt és további ötleteket adhatnak, akár a magunk örömeire, akár ajándékba készítenénk valamit.

Összeállította: **Balatoni Kinga Cecília**

Blogról blogra

anapfenyillata.cafeblog.hu
www.facebook.com/anapfenyillata

Rác Anikó családja blogján a „Csináld magad” menüben, illetve facebook-oldalán számos ötletet találhatunk arra, milyen dekorációt, süteményt, ajándékot készítsünk saját kezűleg, és mindezt hogyan tegyük gyorsan, egyszerű alapanyagokból. A blog erőssége még, hogy megannyi más internetes oldalról merít, így rajta keresztül további alkotókat ismerhetünk meg.

Forrás: anapfenyillata.cafeblog.hu/2013/11/06/hofeher-porcelan-gyurma-recept/

Forrás: anapfenyillata.cafeblog.hu/2015/03/03/10-tavaszi-kreativ-otlet-gyerekeknek/

Oktatóanyagok

www.dogundermydesk.com/category/tutorials

Az ausztrál családja internetes oldalán a „Tutorial” menüben néhány igen hasznos oktatóanyagot találhatunk. Csak egy praktikus ötlet a sok közül: Hogyan készíthetünk mi magunk is kisebb cipzáros táskákat, tartókat például az állandóan összegubancoló fülhallgatóhoz?

Forrás: www.dogundermydesk.com/2011/11/circle-zip-earbud-pouch-tutorial/

Tavaszi dekoráció

hu.pinterest.com

Kimeríthetetlen ötlettárny nyúlt a múltán ismert oldal. Keresőjébe a megfelelő szavakat (pl. Spring, decoration) beírva megannyi képet találunk, amelyekre kattintva az alkotók képgyűjteményét – és olykor leírásait – találhatjuk.

Forrás: hu.pinterest.com/pin/4996249567977353/

Forrás: hu.pinterest.com/pin/533887730802924751/

ZRÍNYI ILONA

► március 1.

1666. március 1-jén Bártfa városának szinte minden lakója a Szent Egyed-székesegyház előtt tolongott. Esküvőre gyűltek össze, s nem is akármilyen esküvőre: Rákóczi Ferenc – a későbbi I. Rákóczi Ferenc – vezette oltár elé a horvát bán lányát, Zrínyi Ilonát. A vőlegény 22 éves volt, a menyasszony kettővel idősebb, s bár mindketten neves családból származtak, inkább a lány rokonai örültek egybekelésüknek. A vőlegény anyja, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem özvegye nem tartotta elég jó partinak a Zrínyieket, annak ellenére, hogy Ilona apja bán volt, nagybátyja a híres tragikus sorsú költő, dédapja pedig maga a szigetvári hős.

A fiatalok egyébként egy évvel korábban a trencsényi fürdőben ismerkedtek meg, s Rákóczi minden ellenkezés dacára elhatározta, hogy csakis Zrínyi Ilona lehet a felesége. A menyegző nagy pompával zajlott le: a nászajándékba kapott aranyozott díszhintót három pár almásderes húzta, s az ünnep fényét emelendő, mind a hat ló sörénye és farka kékre volt festve. A város polgárai is bőkezűek voltak: ők egy színarany serleggel kedveskedtek az ifjú párnak. Semmi sem hiányzott, ami ilyen alkalmakkor illik, ha csak a császári engedélyt nem számítjuk, mely két nappal lekészte a szertartást. Talán csak egyvalaki nem találta a helyét ebben a helyzetben: éppen a menyasszony. Az okot egy levélből tudhatjuk meg, melyet két héttel később Sárospatakról írt az édesanyjának:

„Kegyelmed, édes asszonyanyám, jól tevő, hogy nem jött el szépséges tengerpartjáról hitvány rossz téli úton az én lakodalmamba, ha már a szívem hites uram édesanyja, Báthori Zsófia őnagysága sem érdemesítette menyegzőnket az ő megjelenésére. Pedig nem kellett volna ezért őkegyelmének átutaznia az országot, csak a közeli Munkácsról kellett volna elfáradnia. Azért mégis igen fényes ünnepség volt a lakodalom. Minekutána letelt a mulatozásban töltött három nap, útra keltünk Báthori Zsófia őnagyságához, tiszteletmegadásra, Munkácsra. Asszonyanyám nem haragszik meg rám, ha megírom,

mikor a nagyasszony színe elé járultam, hogy engedelmes módon megcsókoljam, elijedtem arcától. Olyan az, mint a decemberi szél a Karszton.

Még hadd sorolom itt fel – hogy kegyelmed figyelmébe veszi –, ifjú férjüamtól 8900 aranytallért és a Rákóczi-vagyom arany-, ezüstszerszámaikat, igen szép mesterségű tárgyakat kaptam házuktól nászajándékba. Ezeket, hogy ajándékba kaptam, szám szerint felsorolásban hites uram anyja, napam őnagysága okmányba íratta. Ezek után eljövénk Munkács várából ezen szép Patakra, ahol a domboldalon dél felé, messzire el a határban, már virágban állnak a gyümölcsfák. Bárha áldott gyümölcsöt hoznának!”

Így, jó három és fél évszázad távolából nem tudhatjuk, mi történt azokkal a fákkal, azt azonban igen, hogy a házasság néhány év múlva neves gyümölcsöt termett II. Rákóczi Ferenc személyében.

LUIGI CHERUBINI

► március 15.

1842. március 15-én meghalt Párizsban egy hosszú életű és hosszú nevű olasz zeneszerző: Maria Luigi Carlo Zenobio Salvatore Cherubini. Ha klasszicista zenéről beszélünk, mindig Haydn, Mozart és Beethoven neve kerül előtérbe. Pedig éppen Cherubini volt az, aki leginkább betartotta a klasszikus szabályokat. Lehet persze, hogy ma már éppen ezért kevésbé

népszerű: muzsikája túl csiszoltnak, érzelmentesnek és hűvösnek tűnik. A maga korában azonban ismert és elismert komponista volt, sőt évtizedeken át Franciaország hivatalos zeneszerzője.

28 évesen került Párizsba, ahol karrierje aztán egyre inkább kiteljesedett. Egyedül Napóleon uralkodása alatt mellőzték egy ideig, mert a császár nem fogadta kegyeibe. Azalatt viszont végiglátogatta Európa nagyvárosait Londontól Bécsig, és mindenütt hagyott emléke egy-egy operát, dalt vagy egyházi művet. Napóleon bukása után már minden akadály elhárult előle. Elfoglalhatta a konzervatórium igazgatói székét, operáit egymás után mutatták be, és elképzelhetetlen volt bármilyen ünnepi alkalom az ő muzsikája nélkül. Akkora tekintélyre tett szert, hogy zenei ügyekben nem is merészt senki dönteni az ő megkérdése nélkül. Ez lett aztán Liszt Ferenc végzete is, amikor be akart iratkozni a nagy hírű párizsi konzervatóriumba. Cherubini, aki ugyan maga sem volt tősgyökeres francia, elutasította a magyar jelentkező felvételi kérelmét. Jogi regulák pontos betartásával jól elboldogult az életében, de talán, ha a zenei szabályokat legalább néha felrúgta volna, művei élvezhetőbbek lennének az utókor számára.

WILLIAM SHAKESPEARE

► 1564. április 23. – 1616. április 23.

„Ahogy romlasz, úgy nősz a tieid
Egyikében attól, amit ma vesztesz;
S mit ifjan adsz, véred friss cseppjeit
Visszakapod, mikor tested öreg lesz.
Így élni szépség, okosság, erő,
Másképp vénség, hűlő kór, örület;
Hinnénk neked, meghalna az idő:
Még hatvan év, s eltűnnénk, emberek.
Kit a Természet nem folytatni gyártott,
Száradjon, vesszen a nyers, durva, torz;
Téged dúsaknál dúsabban megáldott:
Becsüld jótettét, s jóval viszonzod;
Pecsétté vésett s megszabta a munkád:
Üsd le sokszor, s ne hagyd veszni a mintát.”

Shakespeare XI. szonettjével egy 432 évvel ezelőtti eseményre emlékezünk. 1585. február 2-án ikrek születtek a Shakespeare-házban, így a későbbi híres drámaíró háromgyerekes családapája lett. Azt hiszem, a születésnap kapcsán érdemes néhány percet szentelni Shakespeare származására és magánéletére, hiszen erről általában jóval kevesebbet tudunk, mint műveiről. Apja tekintélyes polgár volt Stratfordban. Foglalkozására nézve kesztyűkészítő és gyapjúkereskedő, aki városi tisztségeket is ellátott. A ranglétrán egyre emelkedett, s egy évtized alatt a sörkóstoló címtől a polgármesterségig vitte, sőt később még nemesi címert is kapott.

1557-ben vette el Mary Ardent, egy kisnemes lányát, s ezután sorra születtek a gyerekek, összesen nyolc. William a harmadik volt, rajta kívül még három öccse és egy húga érte meg a felnőttkort. Shakespeare nem sokat késlekedett a családalapítással: 18 éves korában nősült. Mi tagadás, elég hirtelen ütötték nyélbe az esküvőt a 26 éves Anne Hathawayjel 1582 novemberében, s rá 6 hónapra megszületett első lányuk, Susanna. Két esztendő múlva ismét gyarapodott a család, ekkor jött ugyanis világra a már említett ikerpár, Hamnot és Judith. Egy év sem telt el, és Shakespeare-t már Londonban találjuk. Nehéz kideríteni ma már, miért hagyta el a családját, bár a hagyomány szerint vadorzás miatt száműzték szülővárosából. Míg ő a londoni színházakban sikert sikerre halmozott, családjára szerényen éldegélt otthon, s talán nem is tudták, vagy legalábbis értékelni nem tudták, milyen híres ember lett belőle.

Hosszú ideig csak temetésekre járt haza: a *Szentivánéji álom* írása idején halt meg 11 éves fia, a *Hamlet* évében apja, a *Pericles* évében pedig anyja, érdekes módon mindketten szeptember 6-án. Közben pedig elvesztette három öccsét is, köztük Edmundot, aki követte őt Londonba, és a Globe színésze volt. Amilyen érthetetlen volt annak idején a távozása, olyan megmagyarázhatatlan, hogy miért vonult vissza 46 éves korában a színpadtól, s miért tért vissza családjához 24 évi távollét után. Tény, hogy 1610-ben megírta a *Vihart*, megvette Stratford legnagyobb házát, s ettől kezdve legfeljebb csak látogatóban járt a fővárosban.

Amikor hazatért, nagyobbik lánya már férjhez ment egy orvoshoz, és gyereke is született. Másik lányának esküvőjét 1616 februárjában tartották. Nem sokkal ezután Shakespeare papírra vetette legutolsó „művét”, a végrendeletét, és április 23-án, 52. születésnapján meghalt. A testamentumból kiderült, hogy Susanna lányát szerette a legjobban, utána egyetlen még élő nővérét. Judith is jóval kevesebbet kapott náluk, feleségére pedig mindössze egy ágyat hagyott. Életében csak egy unokáját, Elizabethet ismerte. Később Judith lányának is született három fia, akik közül az első a Shakerper nevet kapta keresztnévként. A fiúk azonban mind fiatalon haltak meg, s lányunokája is utód nélkül távozott az élők sorából 62 éves korában. Így 1670-ben kihalt a Shakespeare család híres ága.

Kaleidoszkóp

Szöveg: Földes Zsuzsanna

Tanácskozás a PISA-eredményekről – konferencia a Magyar Tudományos Akadémián

2016 decemberében hozták nyilvánosságra a 2015-ös PISA-felmérések eredményeit, amelyek sajnos beigazolták az előzetes félelmeket: a magyar diákok teljesítménye a matematikai műveltség területén stagnált, a szövegértés és a természettudományos műveltség területén pedig jelentősen romlott. A Magyar Tudományos Akadémia 2017 februárjában a szakma jeles képviselőinek részvételével konferenciát szervezett, amelyen a negatív eredmények okainak elemzése mellett szó volt a PISA-felmérések módszertanáról és a lehetséges megoldások irányairól is.

A konferencia videofelvétele megtekinthető az MTA honlapján: mta.hu/mta-video; goo.gl/iAsn1d

Lovász László, az MTA elnöke bevezető előadásában az Akadémia felelősségét hangsúlyozta a tudományos eredmények oktatásban való megjelentetésében, beleértve a tantárgy-pedagógia eredményeit is. A PISA-eredményekről szólva elmondta: még ha valaki kritikusan viszonyul is a felmérésekhez, a mért paraméterekben megnyilvánuló romló tendenciát nem lehet figyelmen kívül hagyni, az okok feltárá-

sához és a következtetések levonásához azonban tudományos elemző munkára van szükség. Felhívta továbbá a figyelmet az MTA Tantárgy-pedagógiai Kutatási Programjára, amellyel az Akadémia az oktatás megújításához szeretne hozzájárulni.

Csapó Benő, az SZTE egyetemi tanára átfogó előadásában a PISA-felmérések történetét, szervezeti kereteit és módszertanát, a tesztek készítésének, lebonyolításának menetét tekintette át, valamint a magyar diákok teljesítményét meghatározó főbb tényezőket. Kitért a „TIMSS-PISA paradoxon” jelenségére (azaz, hogy míg diákjaink a hagyományos, lexikális tudást mérő teszteken viszonylag jól szerepelnek, a tudás alkalmazási képességét vizsgáló PISA-teszteken egyre rosszabbul teljesítenek), és a háttérváltozókból nyerhető információk fontosságára. Utóbbiak közül kiemelte a magyarországi oktatás nagyfokú szelektivitását és a családi háttér erős hatását. Előadása végén konkrét ajánlásokat fogalmazott meg az oktatási rendszer egészére vonatkozóan.

Ezt követően a három műveltségterület oktatástudományi szakértője egy-egy hasonló felépítésű előadásban értékelte az adott területen elért eredményeket: elsőként az adott műveltségterület meghatározásának szempontjait, esetleges változásait vázolták fel, majd ismertették az aktuális, 2015-ös felmérés jellemzőit, azon belül a magyar diákok eredményeit, végül

MTA Tantárgy-pedagógiai Kutatási Program

A Magyar Tudományos Akadémia 2016-ban Lovász László elnök kezdeményezésére elindított stratégiai programjában olyan kutatásokat támogat, amelyek keretében a kutatók a tantárgy-pedagógia (szakmódszertan) kérdéseire tudományos bizonyítékokon alapuló válaszokat adnak, és az általuk kidolgozott elméletet, módszereket aktív pedagógusok közreműködésével a gyakorlatban is kipróbálják. A négyéves kutatási programot az Akadémia évi 200, összesen 800 millió forinttal támogatja. A 71 beérkezett pályázat közül a szakmai zsűri 19 támogatására tett javaslatot (további 13 színvonalas pályázat finanszírozását az EMMI vállalta). A kutatócsoportok 2016 szeptemberében kezdték meg munkájukat, kutatási területeik szinte a teljes tantárgypalettát lefedik. További információ: mta.hu/tantargypedagogia.

a romló magyar teljesítmény mögött meghúzódó okokat elemezték, és felsorolták a fejlesztendő területeket, lehetőségeket.

A *reading literacy* ('szövegértés'; 'olvasási kultúra') fordításakor ütközünk magyar nyelven a legnagyobb nehézségbe – mondta **Steklács János**, a Pallasz Athéné Egyetem professzora –, s a definíció változása leképezi az olvasástanítás fokozatos átalakulását is. A szövegértés műveltségterülete azért is speciális, mert nincs tantárgyhoz kötve, a készség a nyelvi viselkedés része, minden más tudás befogadásának feltétele, s ezért is riasztó a funkcionális analfabétának tekinthető, leggyengébben teljesítő hányad magas aránya. A szövegértés fejlesztése jellemzően tantárgyakon átívelő feladat, minden óra része kellene hogy legyen. A javaslatok között elhangzott az olvasástanítás alapozó szakaszának meghosszabbítása, az olvasási stratégiák tanítása, az olvasási profil meghatározása és a szövegértés tantárgyakba integrált oktatása magasabb életkorban is. Steklács János egy érdekes adatot is bemutatott, ami jól példázza, hogy a háttérváltozók olyan nem várt összefüggésekre is ráirányíthatják a figyelmet, amelyek módszertani konzekvenciáit érdemes megfontolni: míg a többi területen a nemek teljesítménye nagyjából kiegyenlített, a szövegértés területén a lányok kivétel nélkül minden országban szignifikánsan jobb eredményeket értek el.

Csíkos Csaba, az ELTE docense a matematikai műveltség definíciójának alakulását, illetve mérésének szempontrendszerét, a gondolkodási folyamatoknak (problémamegfogalmazás, alkalmazás, értelmezés), a matematika tudásterületeinek és a kontextusnak a mérésekben játszott szerepét ismertette. Részletesen beszélt a szöveges feladatok típusairól, funkcióiról, amelyek közül az alkalmazási készség fejlesztése szempontjából a valóság matematikai modellezését lehetővé tévő feladatok lennének a leghatékonyabbak. Kitért a tanulást befolyásoló – és a matematika terén még erőteljesebben jelentkező – egyéb motívumok nem elhanyagolható szerepére is, mint a tantermi hangulat, a kulturális

PISA-felmérés

A világ legfejlettebb országait tömörítő Európai Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) teljesítménymérési programja – teljes nevén: Programme for International Student Assessment – a 2000-es években a tanulói teljesítmények nemzetközi szintű értékelésének átfogó mérőeszközüvé, az oktatás-kutatás és -politika állandó hivatkozási alapjává vált. A felmérés újszerűsége a tudás felfogásának megváltozott koncepciójában rejlik: nem a diákok lexikális tudására koncentrálnak, hanem arra, hogyan képesek a meglévő ismeretanyagot a gyakorlatban alkalmazni. Az első tesztre – átfogó előkészületek után – 2000-ben került sor, azóta a felméréseket háromévente végzik a 15 éves korosztályban három területen: a szövegértés, a matematikai és a természettudományos műveltség területén, amelyek közül az egyik mindig kiemelt szerepet kap. A teszteket a diákok 2015-től már teljes egészében digitális felületen töltik ki. A felmérések során számos háttérváltozót (pl. nem, családi háttér, iskolatípus, a diákok motivációja) is rögzítenek, ami az eredmények társadalmi kontextusban való értelmezését segíti. Valamennyi felmérés adatai, összefoglalása elérhető az OECD honlapján: www.oecd.org/pisa/.

hagyományok vagy az adott tárgynak az életben betöltött használhatóságáról alkotott értékítéletek.

A 2015-ös felmérésen kiemelten vizsgált természettudományos műveltségterületet **Korom Erzsébet**, az SZTE docense elemezte. Elsőként ő is a természettudományos műveltség fogalmának bővülését emelte ki: a hagyományos értelemben vett természettudományos tudáson kívül (fizikai és élő rendszerek, a Föld és a világ-egyetem) ez magába foglalja a természettudományról való tudást, azaz mindazt az ismeretet, ami a kutatómódszertannal, a kísérletek tervezésével, az adatok értékelésével, a következtetések levonásával kapcsolatos. A magyar diákok teljesítménye különösen ez utóbbi területen rossz, így a motivátlanság és a természettudományokkal szemben megmutatkozó csökkenő érdeklődés mellett ennek javítása lenne a beavatkozások kívánatos iránya. Ez leginkább a már az óvodáskortól bevezetett, aktív, kutatás-, tevékenység- és problémalapú tanulás során valósulhatna meg, mikor a gyerek tapasztalatai alapján maga konstruálja meg a tudását.

Kaleidoszkóp

Szöveg: Sallai Éva

Emlékezzünk Irinyi Józsefre, a 12 pont megszövegezőjére!

A Magyar Emlékekért a Világban Egyesület a határon túli magyar területek magyar vonatkozású emlékeit, más népekkel közös örökségét kutatja és mutatja be. Munkájának célja, hogy tanulságos művelődéstörténeti előadások, tárlatok keretében egyre szélesebb körben tegye ismertté a már jelölt – és a még jelöletlen – magyar emlékeket, a külföldi magyar emlékhelykutatás fontos és más nemzetek emlékeihez is kapcsolódó ügyét. Havi rendszerességgel tartott előadásain – amelyeken a részvétel ingyenes – a jeles magyarok nevét viselő középiskolák diákjai is bemutatkozhatnak (www.magyaremlkekert.hu).

Az Egyesület legutóbbi, március 7-én tartott estjén dr. Hermann Róbert történész, publicista *A két Irinyi szerepe a szabadságharcban* címmel tartott előadást, amelynek középpontjában Irinyi József, az 1848-as forradalom és szabadságharc 12 pontja megszövegezőjének a tevékenysége állt. Irinyi József bátyja, Irinyi János a zajtalan és foszforos gyufa egyik feltalálójaként vált híressé.

Az előadó rávilágított, Irinyi József az 1848-as forradalom és szabadságharc kevésbé ismert és méltatlanul elfeledett alakjai közé tartozik, pedig a márciusi ifjak között az egyik legérdekesebb, legkomplexebb személyiség. Irinyi nemcsak íróként, útleíróként, hanem politikai publicistaként is maradandót alkotott, emellett jelentős műfordítói tevékenység fűződik a nevéhez. Első írása 19 éves korában jelent meg az *Athenaeum* hasábjain. Húszéves korában hosszabb nyugat-európai útra indult. Az átalakuló nyugat-európai gazdaságról és társadalomról úti jegyzetekben számolt be a lapban, de írásai eltértek a többi hasonló reformkori útleírástól. Őt főként a nyugat-európai társadalmak működése, berendezkedése érdekelt. Látta a

kiépülő kapitalista gazdaságból fakadó elmentmondásokat is, így a gyermekmunkát, a proletarizálódást, a modern értelemben vett ipari társadalom nyomorát. Hasonlóan Petőfihez az ő eszménye is a francia forradalmi köztársaság volt.

1843-ban tért haza, 1844-re összeállította úti élményeiről írt könyvét, de a cenzúra nem engedte megjelentetni, ezért Hálában nyomtatták ki 1846-ban (*Német-, francia-, és angolszági úti jegyzetek*).

A könyve elejére nyílt levelet írt az akkori magyar kancellárnak, gróf Apponyi Györgynek, amelyben tiltakozott az ellenzéki politikusokat sújtó cenzúra ellen. Úti jegyzeteivel bizonyítani akarta, hogy a Monarchia akkori berendezkedése korszerűtlen, felülvizsgálatra, akár forradalmi úton való változtatásra szorul. Könyve – amelyet az irodalomtörténészek ma is az egyik legjobb reformkori útleírásnak tartanak – volt a belépője a politikai életbe.

1848. február végén, március elején úgy tűnt, kevés valósult meg azokból a programponctokból, amelyeket a polgári átalakulás főbb követelményeiként az *Ellenzéki nyilatkozatban* csaknem egy évvel korábban megfogalmaztak. A pesti Ellenzéki Körben felvetődött, hogy aláírásgyűjtő akciót kellene hirdetni, hátha hatással lesz a pozsonyi országgyűlésre, ha több tízezen aláírják. Az Ellenzéki Kör követeléseinek rövid, tömör pontokban való megfogalmazását az éles stílusáról ismert Irinyi Józsefre bízta. A szöveg pontokba foglalása március 9. és 12. között történhetett meg, és ebben valószínűleg szerepet játszott bátyja, Irinyi János is, aki ekkoriban érkezett Bihar megyéből Pestre. Irinyi József március 12-én mutatta be a 12 pontot az Ellenzéki Körben. A szöveget elfogadták, a kérdés az volt, azonnal megkezdjék-e az aláírásgyűjtést a fővárosban és országosan, vagy várják meg Pesten is március 19-ét, a József-napi vásár időpontját. Ahogyan közismert, a bécsi forradalom hatására döntöttek el a Pilvax ifjai, Petőfi, Jókai, Vasvári és Irinyi, hogy március 15-én cselekedni fognak.

Dr. Hermann Róbert előadásában kiemelte, hogy március 15-én Irinyi József mindvégig jelen volt a pesti eseményeken, és Petőfivel, Jókaiival, Vasvárival csaknem egyenrangú szerepet játszott. Irinyi volt az, aki a Landerer és Heckenast nyomdában rátette a kezét a nyomdagépre, mondván: „Ezt a nyomdát a nép nevében lefoglalom!”, valamint több helyen szónoklatot is tartott. A márciusi ifjak közül Irinyi azon kevesek közé tartozott, akik bekerültek az 1848. júniusban megválasztott és júliustól ülésező népképviselői országgyűlésbe is.

A szabadságharc leverése után Irinyi József Nyugat-Európába akart menekülni, de Grazban elfogták, Pestre az Újépületbe vitték, majd halálra ítélték. Haynau táborszernagy, a magyarországi császári királyi csapatok főparancsnoka, értesülve a Bécsben előkészített amnesztiáról, intézkedett, hogy azokat a képviselőket, akiket első fokon halálra ítélték, részesítsék amnesztiában. Ezért Irinyi József röviddel a halálos ítélet kimondása után többekkel egyetemben megkapta a teljes amnesztiát, börtönbüntetésre sem ítélték. Az 1850-es évek közepéig rendőri felügyelet alatt állt, politikai szerepet nem tudott játszani, hiszen ekkor nem volt politikai élet Magyarországon. A szépirodalomban keresett és talált vigaszt, főként műfordítóként szerzett elismerést. Tőle származik Harriet Beecher-Stowe *Tamás bátya kunyhója* című regényének első magyarra való átültetése, valamint ő fordította le ifj. Alexandre Dumas *A gyöngyös hölgy* című regényét is. 1859-ben egy hirtelen támadt betegségben hunyt el 37 éves korában, sírja a Kerepesi temetőben található. Megérdemelné, hogy róla is megemlékezzünk március 15-én.

Dr. Hermann Róbert történész Irinyi József életútjáról tartott előadásához kapcsolódó könyvei: *Megtorlás az 1848–49-es forradalom és szabadságharc után* (1999); *1848–1849. A szabadságharc hadtörténete* (2001); *Kossuth Lajos és Görgei Artúr levelezése 1848–1849* (2001); *Kossuth Lajos élete és kora* (2002); *Forradalom és szabadságharc 1848–1849* (2009).

Mit kíván a magyar nemzet.

Legyen béke, szabadság és egyetértés.

1. Kivánjuk a' sajtó szabadságát, censura eltörlését.
2. Felelős ministeriumot Buda-Pesten.
3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
5. Nemzeti őrsereg.
6. Közös teherviselés.
7. Urbéri viszonyok megszüntetése:
8. Esküdtszék. képviselői egyenlőség alapján.
9. Nemzeti Bank.
10. A' katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a' külföldieket vigyék el tőlünk.
11. A' politikai statusfoglyok szabadon bocsáttassanak.
12. Unio.

Egyenlőség, szabadság, testvériség!

Iránytű

Összeállította: **Indri Dániel**

A magyar iskolákban is használhatják a Lego oktatási módszertanát

Világszerte bevált, több tantárgynál is alkalmazható oktatási módszertan érkezik a magyar iskolákba. A kormány és a Lego Manufacturing Kft. 2016 novemberében kötött erről megállapodást. Rétvári Bence parlamenti államtitkár tájékoztatása szerint 2015 januárja óta dolgoznak azon, hogy a több országban sikeres nemzetközi gyakorlat, a Lego oktatási módszertan a magyar gyerekek számára is elérhetővé váljon. Mint elmondta: az uniós forrásból megvalósuló program kiírása után minden iskolának lehetősége lesz pályázat benyújtására. Az elbíráláskor előnyt élveznek majd a hátrányos helyzetű, illetve alacsonyabb tanulói átlagpontszámmal rendelkező iskolák.

A módszer alkalmazható a matematika, az informatika, a természettudományos tárgyak, a magyar irodalom, a magyar nyelvtan és az idegen nyelvek oktatásában is. A Lego módszertanát eddig több mint 50 külföldi iskolában próbálták ki jó eredménnyel. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a módszer új megközelítést és lehetőséget ad az egyes tantárgyak oktatásában. Az új módszertan alapvető készségfejlesztéssel támogatja a szakértői tudást, és lehetővé teszi, hogy a fiatalok a munkaerő-piacon aktívabb, kreatívabb, versenyképesebb tudással tudjanak majd érvényesülni. (MTI)

Megalakult az Országos Diáktanács

Március 30-án Budapesten, az első ülésen elfogadták a szervezet működési kereteit. Sipos Imre, a pedagógusképzés, a pedagógus-továbbképzés és a köznevelési ágazati szakmai stratégiák fejlesztésével kapcsolatos feladatok koordinációjáért felelős miniszteri biztos az előzményekről szólva elmondta: az Országos Diáktanács ülését február elején tartották Székesfehérváron, ahol döntöttek a diáktanács felállításáról, és megválasztották a 19 megyei és 2 budapesti küldöttet. Maruzsa Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős helyettes államtitkára úgy fogalmazott: fontos mérföldkőhöz érkeztek, mert ezentúl nemcsak kétfévente, a diáktanácsok alkalmával képviselhetik érdekeiket a diákok, hanem folyamatosan az ő kérésüknek megfelelően biztosítják majd a szervezet működését. Baranyai Marcell, Zala megye képviselője elmondta: a tanács feladata mindenekelőtt az érdekképviselet, amelynek – véleménye szerint – maradéktalanul meg tudnak felelni, mivel a delegáltak különböző intézményekből jönnek, és még kollégisták is vannak közöttük. (kormany.hu)

Pályázatok

Összeállította: **Balatoni Kinga Cecília**

Milyen kérdést intéznék a miniszterekhez, ha képviselő lennék?

Kiíró: Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat • **Határidő:** 2017. 06. 02. • **Tárgy:** Az Országgyűlés és a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat pályázatot hirdet gyermekintézmények számára a Gyermekek Világnapja alkalmából. A nyertes gyermekek részt vehetnek ősszel a VII. Gyermek- és Ifjúsági Országgyűlés ülésén a Parlamentben. Pályázni egyénileg, illetve 20 fős csapatokkal lehet, 8–18 év közötti fiatalok részvételével. A pályázat formája: a tervezett kérdések leírása és indoklása, min. egy A4-es oldal terjedelemben, elektronikus vagy postai úton benyújtva. • **Részletek:** www.gyermekmento.hu

24. Országos Diákfilmszemle

Kiíró: Aranytíz Kultúrház • **Határidő:** 2017. 08. 01. • **Tárgy:** A POLIFILM Műhely Közhasznú Alapítvány, az Aranytíz Kultúrház és a Ház a Réten Közhasznú Kulturális Egyesület 24. alkalommal rendezi meg filmmel és videóval foglalkozó ifjú alkotók részére az Országos Diákfilmszemlét. Az idei évben három kategóriában fogadnak el nevezéseket: 1. általános iskolás; 2. középiskolás; 3. fiatal filmes. A jelentkezők 20 percnél rövidebb alkotásai előzsűri nélkül kerülnek be a szemle programjába. A 20 percnél hosszabb filmek versenyprogramba kerüléséről előzsűri dönt. Az arra érdemes alkotásokat a zsűri véleménye szerint díjazza. • **Részletek:** diakfilmszemle.polifilm.hu; www.aranytiz.hu; www.hazareten.hu

TANULJ-TANÍTSD-TUDD (TANTUdSZ) – Egészségnevelés

Kiíró: Magyar Tudományos Akadémia; Semmelweis Egyetem • **Határidő:** 2017. 07. 10. • **Tárgy:** Az MTA-SE Egészségnevelés Kortárs-Oktatással Kutató-csoport a TANTUdSZ program részeként várja diákok és tanárok pályamunkáit kortárs egészségnevelés témakörben. Az ideális pályamunka: egy választott egészségnevelési és helyes életvezetési módszer tanítását dolgozza ki és mutatja be; 6–10 éves kisiskolások számára szerethető és befogadható; középiskolások és felsőoktatási hallgatók által, kortársoktatás keretében megvalósítható; innovatív, kreatív, eredeti, hatékony. Választható problémakörök: 1. megfelelő mennyiségű és minőségű folyadékbevitel; 2. kézhigiéné, kézmosás; 3. gyermekek érzékenyítése az anyagi nehézségek vagy fogyatékoság miatt más helyzetű gyermekek sorsa iránt, valamint a közös együttlétre, játékra való buzdítás; 4. testmozgás játékos formában. • **Részletek:** Dr. Falus András, andras.falus@eduvital.net, illetve www.eduvital.net/index.php/hu/tantudsz/ismerteto

Programajánló

Összeállította: **Balatoni Kinga Cecília**

Bocskor, csizma, paduka – Kalandozások a lábbeli körül

2017. november 30-ig – Budapest, Néprajzi Múzeum

A Néprajzi Múzeum költözését, útra kelését szimbolizálja a lábbelik kulturális sokszínűségét bemutató tárlat. Az ausztrál vérbosszúcipótól a japán getáig, az indiai faszandáltól a gyöngyös hanti női cipőig, a sziú mokaszintól a kalocsai mester által készített rózsás női cipőn át a kínai lótuscipőig közel háromszáz pár izgalmas lábbeli. Kulturális kalandozásra hív a kiállítás: a magyar vidék, Európa és távoli földrészek reprezentánsainak aprólékos megfigyelésére. Az anyag nincs időrendi sorba rendezve, és régiók szerint sem illesztették össze. A bevezető három példa – bocskor, csizma, paduka – kibontása és a mezítlábasság terme után a tárgyakat a hétköznapi és ünnepek fogalma köré csoportosították a kurátorok. Majd az éghajlat, földrajzi és épített környezet, életmód, vallás, társadalmi nem, életkor kategóriái tagolják tovább az anyagot.

www.neprajz.hu

Kincsek a Nílus partjáról – Túlvilági utazás az ókori Egyiptomban

2017. október 31-ig – Pécs, Janus Pannonius Múzeum

Különleges, misztikus világba enged betekintést a Janus Pannonius Múzeum új időszakos tárlata. 2015 és 2017 között a Szépművészeti Múzeum Egyiptomi Gyűjteménye több vidéki helyszínen rendez időszakos kiállítást a jelenleg zárva tartó állandó kiállítás anyagából. A tematikus felosztás alapja az a három alapvető csoport, amely az ókori egyiptomi világnézet szerint az univerzumot (a földet, az eget és az alvilágot) benépesítette.

A kiállítás egyik része (Csontváry Múzeum, Janus Pannonius u. 11.) az emberek és az istenek világát, valamint a közöttük zajló kommunikáció lehetőségeit mutatja be. E kommunikáció központi alakja az uralkodó. Az uralkodó környezetét alkotó és az állami adminisztrációt vezető előkelők világának emlékeit szobrok és hieroglif feliratos sztélék mutatják be. A kiállítás második része (Múzeum Galéria, Káptalan u. 4.) a halottak birodalmába kalauzol, amelynek ura a túlvilág királya, Ozirisz.

www.pecsimuzeumok.hu

Lurkócia – Szentendrei Gyereknapi

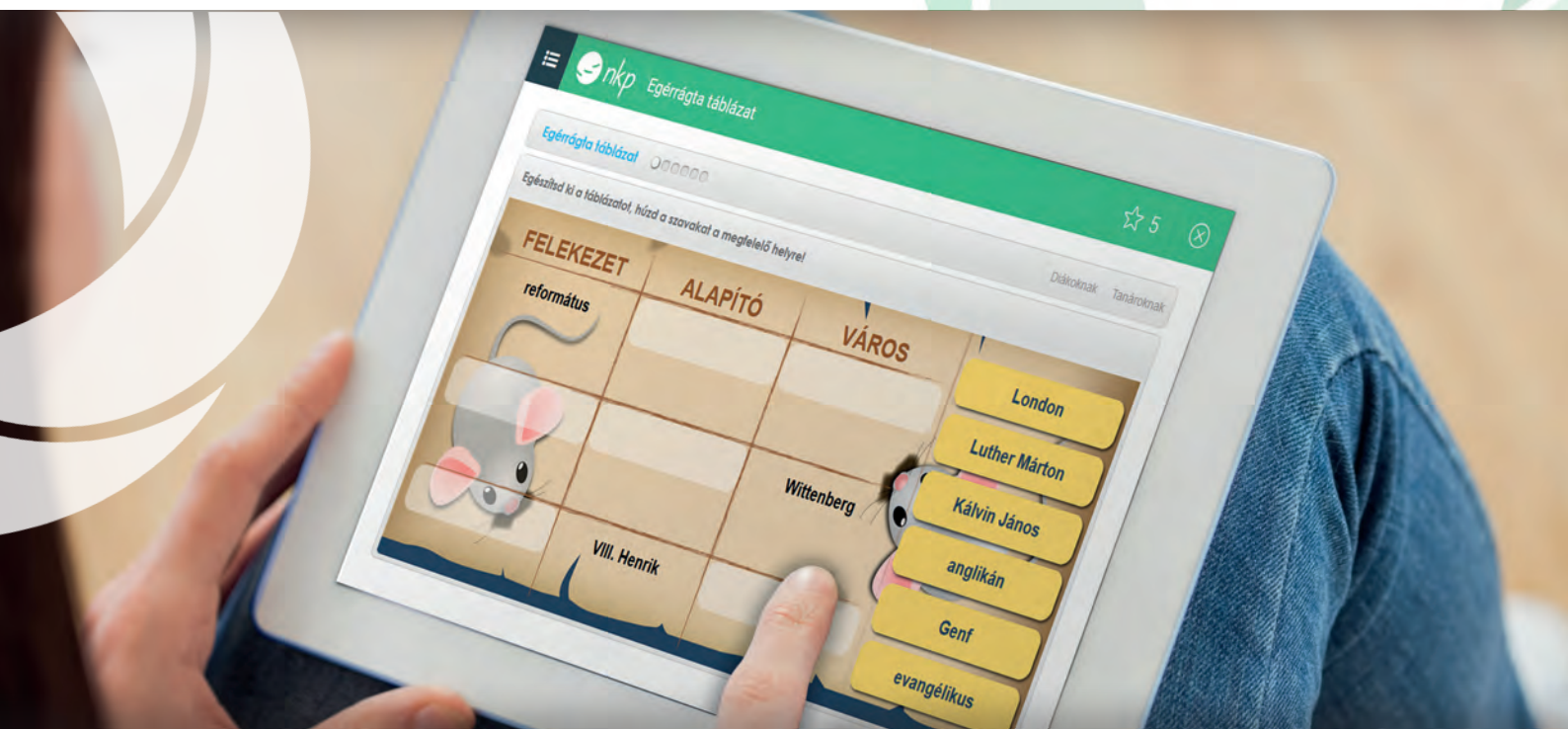
2017. május 27-28. – Szentendre, több helyszín

Ahogy az ország több városa, úgy Szentendre is hívja és várja a családokat, hogy együtt legyenek, együtt ünnepeljenek a gyereknapi. Több helyszínen, többek között a Dunaparti Művelődési Ház előtt, a Jakabos-ház előtt, a Fő téren és a Korzón a látogatókat megannyi program várja, melyeket helyszínenként tematikusan találunk meg – beszédes elnevezésük szerint (Lazulásügyi, Sport- és Ügyességügyi, Állatbarát-ügyi, Szórakoztatás- és Tehetségügyi, Kreatívügyi, Meseügyi, Játsszóparkügyi, Stratégiai Játék Minisztérium).

www.szentendreprogram.hu/szukk/article.html?cikkid=3635

„Nálad Kezdődik a Pedagógia!”

Digitális témahónapok sorozat indul az NKP-n

Az NKP-n található digitális tananyagok érdekesebbé és eredményesebbé tehetik a tanórai és az otthoni tanulást, ezért arra szeretnénk buzdítani a pedagógusokat, hogy keressék meg és használják ki ezeket az új lehetőségeket, melyekhez mostantól havonta új ajánlásokat teszünk közzé.

Ehhez kapcsolódóan kérjük, hogy küldjék el számunkra az Önök által hatékynak tartott, kipróbált jó gyakorlatokat, módszertani megoldásokat vagy óraterveket az nkpmindenhol@ofi.hu e-mail-címre!

**Beküldési határidő:
2017. május 31.**

A legjobb módszertani megoldásokat beküldők között értékes könyvcsomagot, valamint éves Új Köznevelés- és Mikkam akka-előfizetést sorsolunk ki.

A részletes felhívás és az ajánlások a goo.gl/dMJBz3 oldalon tekinthetők meg.

SZÉCHENYI 2020

MI, MAGYAROK – A KIÁLLÍTÁS

**Május 9. kedd,
10.00 óra**

**Mesterségem címere:
biológus**
Mit csinál egy botanikus?
Kecskés Ferenc-től
megtudhatod.

**Érezd magadban
a tudós izgalmát,
éld át személyesen
a történelmi múltat,
próbáld ki,
tapints meg,
fotózz le mindent
és oszd meg
a facebookon!**

**Május 20–21.
10.00–17.00 óra**

Múzeumok Majálisa
Keress minket a Nemzeti
Múzeum kertjében
és játszd velünk!

A fenti programok ingyenesen látogathatók, de előzetes bejelentkezés szükséges.
A kiállításról és programjairól bővebb információkat
a **www.mimagyarok.hu** honlapon találsz.

MÚZEUMI PROGRAM: Látogasd meg a kiállítást!
OSZTÁLYKIRÁNDULÁS: Tölts egy napot a Várban!

Bejelentkezés: +36 1 896 3161, +36 1 795 6606 vagy mimagyarok@bgazrt.hu.

